बीजा धोरणने उपयोगी नोट.

દોઢાંથી પાયલા સુધી આંક તથા ખાતો તથા
ત્રીજી ચોપડીના અર્થ તથા ડિક્ટેશનના
શબ્દો અને સૌરાષ્ટ્ર કાઠિયાવાડની
નવા નકશા પ્રમાણે.

ભૂગોળ સહીત.

છપાવી પ્રગટ કરનાર.
ગૌરીશંકર નિ. ઓઘડ રાવળ.

લીંબડી—કાઠિયાવાડ.

આવૃતી બીજી.

અમદાવાદ આર્યોદય પ્રેસ.

સંવત ૧૯૪૫—સન ૧૮૮૯.

કિંમત અઢી આના.

દોઢાં.

૧ ૧॥ ૧॥	૧૧ ૧॥ ૧૬॥	૨૧ ૧॥ ૩૧॥	૩૧ ૧॥ ૪૬॥
૨ ૧॥ ૩	૧૨ ૧॥ ૧૮	૨૨ ૧॥ ૩૩	૩૨ ૧॥ ૪૮
૩ ૧॥ ૪॥	૧૩ ૧॥ ૧૯॥	૨૩ ૧॥ ૩૪॥	૩૩ ૧॥ ૪૯॥
૪ ૧॥ ૬	૧૪ ૧॥ ૨૧	૨૪ ૧॥ ૩૬	૩૪ ૧॥ ૫૧
૫ ૧॥ ૭॥	૧૫ ૧॥ ૨૨॥	૨૫ ૧॥ ૩૭॥	૩૫ ૧॥ ૫૨॥
૬ ૧॥ ૯	૧૬ ૧॥ ૨૪	૨૬ ૧॥ ૩૯	૩૬ ૧॥ ૫૪
૭ ૧॥ ૧૦॥	૧૭ ૧॥ ૨૫॥	૨૭ ૧॥ ૪૦॥	૩૭ ૧॥ ૫૫॥
૮ ૧॥ ૧૨	૧૮ ૧॥ ૨૭	૨૮ ૧॥ ૪૨	૩૮ ૧॥ ૫૭
૯ ૧॥ ૧૩॥	૧૯ ૧॥ ૨૮॥	૨૯ ૧॥ ૪૩॥	૩૯ ૧॥ ૫૮॥
૧૦ ૧॥ ૧૫	૨૦ ૧॥ ૩૦	૩૦ ૧॥ ૪૫	૪૦ ૧॥ ૬૦

૪૧ ૧॥ ૬૧॥	૫૧ ૧॥ ૭૬॥	૬૧ ૧॥ ૯૧॥	૭૧ ૧॥ ૧૦૬॥
૪૨ ૧॥ ૬૩	૫૨ ૧॥ ૭૮	૬૨ ૧॥ ૯૩	૭૨ ૧॥ ૧૦૮
૪૩ ૧॥ ૬૪॥	૫૩ ૧॥ ૭૯॥	૬૩ ૧॥ ૯૪॥	૭૩ ૧॥ ૧૦૯॥
૪૪ ૧॥ ૬૬	૫૪ ૧॥ ૮૧	૬૪ ૧॥ ૯૬	૭૪ ૧॥ ૧૧૧
૪૫ ૧॥ ૬૭॥	૫૫ ૧॥ ૮૨॥	૬૫ ૧॥ ૯૭॥	૭૫ ૧॥ ૧૧૨॥
૪૬ ૧॥ ૬૯	૫૬ ૧॥ ૮૪	૬૬ ૧॥ ૯૯	૭૬ ૧॥ ૧૧૪
૪૭ ૧॥ ૭૦॥	૫૭ ૧॥ ૮૫॥	૬૭ ૧॥ ૧૦૦॥	૭૭ ૧॥ ૧૧૫॥
૪૮ ૧॥ ૭૨	૫૮ ૧॥ ૮૭	૬૮ ૧॥ ૧૦૨	૭૮ ૧॥ ૧૧૭
૪૯ ૧॥ ૭૩॥	૫૯ ૧॥ ૮૮॥	૬૯ ૧॥ ૧૦૩॥	૭૯ ૧॥ ૧૧૮॥
૫૦ ૧॥ ૭૫	૬૦ ૧॥ ૯૦	૭૦ ૧॥ ૧૦૫	૮૦ ૧॥ ૧૨૦

અઢીયાં.

૮૧	૧॥	૧૨૧॥	૯૧	૧॥	૧૩૬॥	૧	૨॥	૨॥	૧૧	૨॥	૨૭॥
૮૨	૧॥	૧૨૩	૯૨	૧॥	૧૩૮	૨	૨॥	૫	૧૨	૨॥	૩૦
૮૩	૧॥	૧૨૪॥	૯૩	૧॥	૧૩૯॥	૩	૨॥	૭॥	૧૩	૨॥	૩૨॥
૮૪	૧॥	૧૨૬	૯૪	૧॥	૧૪૧	૪	૨॥	૧૦	૧૪	૨॥	૩૫
૮૫	૧॥	૧૨૭॥	૯૫	૧॥	૧૪૨॥	૫	૨॥	૧૨॥	૧૫	૨॥	૩૭॥
૮૬	૧॥	૧૨૯	૯૬	૧॥	૧૪૪	૬	૨॥	૧૫	૧૬	૨॥	૪૦
૮૭	૧॥	૧૩૦॥	૯૭	૧॥	૧૪૫॥	૭	૨॥	૧૭॥	૧૭	૨॥	૪૨॥
૮૮	૧॥	૧૩૨	૯૮	૧॥	૧૪૭	૮	૨॥	૨૦	૧૮	૨॥	૪૫
૮૯	૧॥	૧૩૩॥	૯૯	૧॥	૧૪૮॥	૯	૨॥	૨૨॥	૧૯	૨॥	૪૭॥
૯૦	૧॥	૧૩૫	૧૦૦	૧॥	૧૫૦	૧૦	૨॥	૨૫	૨૦	૨॥	૫૦

૨૧	૨॥	૫૨॥	૩૧	૨॥	૭૭॥	૪૧	૨॥	૧૦૨॥	૫૧	૨॥	૧૨૭॥
૨૨	૨॥	૫૫	૩૨	૨॥	૮૦	૪૨	૨॥	૧૦૫	૫૨	૨॥	૧૩૦
૨૩	૨॥	૫૭॥	૩૩	૨॥	૮૨॥	૪૩	૨॥	૧૦૭॥	૫૩	૨॥	૧૩૨॥
૨૪	૨॥	૬૦	૩૪	૨॥	૮૫	૪૪	૨॥	૧૧૦	૫૪	૨॥	૧૩૫
૨૫	૨॥	૬૨॥	૩૫	૨॥	૮૭॥	૪૫	૨॥	૧૧૨॥	૫૫	૨॥	૧૩૭॥
૨૬	૨॥	૬૫	૩૬	૨॥	૯૦	૪૬	૨॥	૧૧૫	૫૬	૨॥	૧૪૦
૨૭	૨॥	૬૭॥	૩૭	૨॥	૯૨॥	૪૭	૨॥	૧૧૭॥	૫૭	૨॥	૧૪૨॥
૨૮	૨॥	૭૦	૩૮	૨॥	૯૫	૪૮	૨॥	૧૨૦	૫૮	૨॥	૧૪૫
૨૯	૨॥	૭૨॥	૩૯	૨॥	૯૭॥	૪૯	૨॥	૧૨૨॥	૫૯	૨॥	૧૪૭॥
૩૦	૨॥	૭૫	૪૦	૨॥	૧૦૦	૫૦	૨॥	૧૨૫	૬૦	૨॥	૧૫૦

૬૧	૨॥	૧૫૨॥	૭૧	૨॥	૧૭૭॥	૮૧	૨॥	૨૦૨॥	૯૧	૨॥	૨૨૭॥
૬૨	૨॥	૧૫૫	૭૨	૨॥	૧૮૦	૮૨	૨॥	૨૦૫	૯૨	૨॥	૨૩૦
૬૩	૨॥	૧૫૭॥	૭૩	૨॥	૧૮૨॥	૮૩	૨॥	૨૦૭॥	૯૩	૨॥	૨૩૨॥
૬૪	૨॥	૧૬૦	૭૪	૨॥	૧૮૫	૮૪	૨॥	૨૧૦	૯૪	૨॥	૨૩૫
૬૫	૨॥	૧૬૨॥	૭૫	૨॥	૧૮૭॥	૮૫	૨॥	૨૧૨॥	૯૫	૨॥	૨૩૭॥
૬૬	૨॥	૧૬૫	૭૬	૨॥	૧૯૦	૮૬	૨॥	૨૧૫	૯૬	૨॥	૨૪૦
૬૭	૨॥	૧૬૭॥	૭૭	૨॥	૧૯૨॥	૮૭	૨॥	૨૧૭॥	૯૭	૨॥	૨૪૨॥
૬૮	૨॥	૧૭૦	૭૮	૨॥	૧૯૫	૮૮	૨॥	૨૨૦	૯૮	૨॥	૨૪૫
૬૯	૨॥	૧૭૨॥	૭૯	૨॥	૧૯૭॥	૮૯	૨॥	૨૨૨॥	૯૯	૨॥	૨૪૭॥
૭૦	૨॥	૧૭૫	૮૦	૨॥	૨૦૦	૯૦	૨॥	૨૨૫	૧૦૦	૨॥	૨૫૦

ઊંઠા.

૧	૩॥	૩॥	૧૧	૩॥	૩૮॥	૨૧	૩॥	૭૩॥	૩૧	૩॥	૧૦૮॥
૨	૩॥	૭	૧૨	૩॥	૪૨	૨૨	૩॥	૭૭	૩૨	૩॥	૧૧૨
૩	૩॥	૧૦॥	૧૩	૩॥	૪૫॥	૨૩	૩॥	૮૦॥	૩૩	૩॥	૧૧૫॥
૪	૩॥	૧૪	૧૪	૩॥	૪૯	૨૪	૩॥	૮૪	૩૪	૩॥	૧૧૯
૫	૩॥	૧૭॥	૧૫	૩॥	૫૨॥	૨૫	૩॥	૮૭॥	૩૫	૩॥	૧૨૨॥
૬	૩॥	૨૧	૧૬	૩॥	૫૬	૨૬	૩॥	૯૧	૩૬	૩॥	૧૨૬
૭	૩॥	૨૪॥	૧૭	૩॥	૫૯॥	૨૭	૩॥	૯૪॥	૩૭	૩॥	૧૨૯॥
૮	૩॥	૨૮	૧૮	૩॥	૬૩	૨૮	૩॥	૯૮	૩૮	૩॥	૧૩૩
૯	૩॥	૩૧॥	૧૯	૩॥	૬૬॥	૨૯	૩॥	૧૦૧॥	૩૯	૩॥	૧૩૬॥
૧૦	૩॥	૩૫	૨૦	૩॥	૭૦	૩૦	૩॥	૧૦૫	૪૦	૩॥	૧૪૦

૪૧	૩॥	૧૪૩॥	૫૧	૩॥	૧૭૮॥	૬૧	૩॥	૨૧૩॥	૭૧	૩॥	૨૪૮॥
૪૨	૩॥	૧૪૭	૫૨	૩॥	૧૮૨	૬૨	૩॥	૨૧૭	૭૨	૩॥	૨૫૨
૪૩	૩॥	૧૫૦॥	૫૩	૩॥	૧૮૫॥	૬૩	૩॥	૨૨૦॥	૭૩	૩॥	૨૫૫॥
૪૪	૩॥	૧૫૪	૫૪	૩॥	૧૮૯	૬૪	૩॥	૨૨૪	૭૪	૩॥	૨૫૯
૪૫	૩॥	૧૫૭॥	૫૫	૩॥	૧૯૨॥	૬૫	૩॥	૨૨૭॥	૭૫	૩॥	૨૬૨॥
૪૬	૩॥	૧૬૧	૫૬	૩॥	૧૯૬	૬૬	૩॥	૨૩૧	૭૬	૩॥	૨૬૬
૪૭	૩॥	૧૬૪॥	૫૭	૩॥	૧૯૯॥	૬૭	૩॥	૨૩૪॥	૭૭	૩॥	૨૬૯॥
૪૮	૩॥	૧૬૮	૫૮	૩॥	૨૦૩	૬૮	૩॥	૨૩૮	૭૮	૩॥	૨૭૩
૪૯	૩॥	૧૭૧॥	૫૯	૩॥	૨૦૬॥	૬૯	૩॥	૨૪૧॥	૭૯	૩॥	૨૭૬॥
૫૦	૩॥	૧૭૫	૬૦	૩॥	૨૧૦	૭૦	૩॥	૨૪૫	૮૦	૩॥	૨૮૦

આગીઆરી.

૮૧	૩॥	૨૮૩॥	૯૧	૩॥	૩૧૮॥	૧૧	૧૧	૧૨૧	૧૨	૧૧	૧૩૨
૮૨	૩॥	૨૮૭	૯૨	૩॥	૩૨૨	૧૧	૧૨	૧૩૨	૧૨	૧૨	૧૪૪
૮૩	૩॥	૨૯૦॥	૯૩	૩॥	૩૨૫॥	૧૧	૧૩	૧૪૩	૧૨	૧૩	૧૫૬
૮૪	૩॥	૨૯૪	૯૪	૩॥	૩૨૯	૧૧	૧૪	૧૫૪	૧૨	૧૪	૧૬૮
૮૫	૩॥	૨૯૭॥	૯૫	૩॥	૩૩૨॥	૧૧	૧૫	૧૬૫	૧૨	૧૫	૧૮૦
૮૬	૩॥	૩૦૧	૯૬	૩॥	૩૩૬	૧૧	૧૬	૧૭૬	૧૨	૧૬	૧૯૨
૮૭	૩॥	૩૦૪॥	૯૭	૩॥	૩૩૯॥	૧૧	૧૭	૧૮૭	૧૨	૧૭	૨૦૪
૮૮	૩॥	૩૦૮	૯૮	૩॥	૩૪૩	૧૧	૧૮	૧૯૮	૧૨	૧૮	૨૧૬
૮૯	૩॥	૩૧૧॥	૯૯	૩॥	૩૪૬॥	૧૧	૧૯	૨૦૯	૧૨	૧૯	૨૨૮
૯૦	૩॥	૩૧૫	૧૦૦	૩॥	૩૫૦	૧૧	૨૦	૨૨૦	૧૨	૨૦	૨૪૦

૧૩	૧૧	૧૪૩	૧૪	૧૧	૧૫૪	૧૫	૧૧	૧૬૫	૧૬	૧૧	૧૭૬
૧૩	૧૨	૧૫૬	૧૪	૧૨	૧૬૮	૧૫	૧૨	૧૮૦	૧૬	૧૨	૧૯૨
૧૩	૧૩	૧૬૯	૧૪	૧૩	૧૮૨	૧૫	૧૩	૧૯૫	૧૬	૧૩	૨૦૮
૧૩	૧૪	૧૮૨	૧૪	૧૪	૧૯૬	૧૫	૧૪	૨૧૦	૧૬	૧૪	૨૨૪
૧૩	૧૫	૧૯૫	૧૪	૧૫	૨૧૦	૧૫	૧૫	૨૨૫	૧૬	૧૫	૨૪૦
૧૩	૧૬	૨૦૮	૧૪	૧૬	૨૨૪	૧૫	૧૬	૨૪૦	૧૬	૧૬	૨૫૬
૧૩	૧૭	૨૨૧	૧૪	૧૭	૨૩૮	૧૫	૧૭	૨૫૫	૧૬	૧૭	૨૭૨
૧૩	૧૮	૨૩૪	૧૪	૧૮	૨૫૨	૧૫	૧૮	૨૭૦	૧૬	૧૮	૨૮૮
૧૩	૧૯	૨૪૭	૧૪	૧૯	૨૬૬	૧૫	૧૯	૨૮૫	૧૬	૧૯	૩૦૪
૧૩	૨૦	૨૬૦	૧૪	૨૦	૨૮૦	૧૫	૨૦	૩૦૦	૧૬	૨૦	૩૨૦

૧૭	૧૧	૧૮	૧૮	૧૧	૧૯૮	૧૯	૧૧	૨૦૯	૨૦	૧૧	૨૨૦
૧૭	૧૨	૨૦૪	૧૮	૧૨	૨૧૬	૧૯	૧૨	૨૨૮	૨૦	૧૨	૨૪૦
૧૭	૧૩	૨૨૧	૧૮	૧૩	૨૩૪	૧૯	૧૩	૨૪૭	૨૦	૧૩	૨૬૦
૧૭	૧૪	૨૩૮	૧૮	૧૪	૨૫૨	૧૯	૧૪	૨૬૬	૨૦	૧૪	૨૮૦
૧૭	૧૫	૨૫૫	૧૮	૧૫	૨૭૦	૧૯	૧૫	૨૮૫	૨૦	૧૫	૩૦૦
૧૭	૧૬	૨૭૨	૧૮	૧૬	૨૮૮	૧૯	૧૬	૩૦૪	૨૦	૧૬	૩૨૦
૧૭	૧૭	૨૮૯	૧૮	૧૭	૩૦૬	૧૯	૧૭	૩૨૩	૨૦	૧૭	૩૪૦
૧૭	૧૮	૩૦૬	૧૮	૧૮	૩૨૪	૧૯	૧૮	૩૪૨	૨૦	૧૮	૩૬૦
૧૭	૧૯	૩૨૩	૧૮	૧૯	૩૪૨	૧૯	૧૯	૩૬૧	૨૦	૧૯	૩૮૦
૧૭	૨૦	૩૪૦	૧૮	૨૦	૩૬૦	૧૯	૨૦	૩૮૦	૨૦	૨૦	૪૦૦

મોટા આંકો.

૧	૧	૧	૧૧	૧૧	૧૨૧	૨૧	૨૧	૪૪૧	૩૧	૩૧	૯૬૧
૨	૨	૪	૧૨	૧૨	૧૪૪	૨૨	૨૨	૪૮૪	૩૨	૩૨	૧૦૨૪
૩	૩	૯	૧૩	૧૩	૧૬૯	૨૩	૨૩	૫૨૯	૩૩	૩૩	૧૦૮૯
૪	૪	૧૬	૧૪	૧૪	૧૯૬	૨૪	૨૪	૫૭૬	૩૪	૩૪	૧૧૫૬
૫	૫	૨૫	૧૫	૧૫	૨૨૫	૨૫	૨૫	૬૨૫	૩૫	૩૫	૧૨૨૫
૬	૬	૩૬	૧૬	૧૬	૨૫૬	૨૬	૨૬	૬૭૬	૩૬	૩૬	૧૨૯૬
૭	૭	૪૯	૧૭	૧૭	૨૮૯	૨૭	૨૭	૭૨૯	૩૭	૩૭	૧૩૬૯
૮	૮	૬૪	૧૮	૧૮	૩૨૪	૨૮	૨૮	૭૮૪	૩૮	૩૮	૧૪૪૪
૯	૯	૮૧	૧૯	૧૯	૩૬૧	૨૯	૨૯	૮૪૧	૩૯	૩૯	૧૫૨૧
૧૦	૧૦	૧૦૦	૨૦	૨૦	૪૦૦	૩૦	૩૦	૯૦૦	૪૦	૪૦	૧૬૦૦

૪૧	૪૧	૧૬૮૧	૫૧	૫૧	૨૬૦૧	૬૧	૬૧	૩૭૨૧	૭૧	૭૧	૫૦૪૧
૪૨	૪૨	૧૭૬૪	૫૨	૫૨	૨૭૦૪	૬૨	૬૨	૩૮૪૪	૭૨	૭૨	૫૧૮૪
૪૩	૪૩	૧૮૪૯	૫૩	૫૩	૨૮૦૯	૬૩	૬૩	૩૯૬૯	૭૩	૭૩	૫૩૨૯
૪૪	૪૪	૧૯૩૬	૫૪	૫૪	૨૯૧૬	૬૪	૬૪	૪૦૯૬	૭૪	૭૪	૫૪૭૬
૪૫	૪૫	૨૦૨૫	૫૫	૫૫	૩૦૨૫	૬૫	૬૫	૪૨૨૫	૭૫	૭૫	૫૬૨૫
૪૬	૪૬	૨૧૧૬	૫૬	૫૬	૩૧૩૬	૬૬	૬૬	૪૩૫૬	૭૬	૭૬	૫૭૭૬
૪૭	૪૭	૨૨૦૯	૫૭	૫૭	૩૨૪૯	૬૭	૬૭	૪૪૮૯	૭૭	૭૭	૫૯૨૯
૪૮	૪૮	૨૩૦૪	૫૮	૫૮	૩૩૬૪	૬૮	૬૮	૪૬૨૪	૭૮	૭૮	૬૦૮૪
૪૯	૪૯	૨૪૦૧	૫૯	૫૯	૩૪૮૧	૬૯	૬૯	૪૭૬૧	૭૯	૭૯	૬૨૪૧
૫૦	૫૦	૨૫૦૦	૬૦	૬૦	૩૬૦૦	૭૦	૭૦	૪૯૦૦	૮૦	૮૦	૬૪૦૦

						પાયાં.					
૮૧	૮૧	૬૫૬૧	૯૧	૯૧	૮૨૮૧	૧	૦।	૦।	૧૧	૦।	૨।।।
૮૨	૮૨	૬૭૨૪	૯૨	૯૨	૮૪૬૪	૨	૦।	૦॥	૧૨	૦।	૩
૮૩	૮૩	૬૮૮૯	૯૩	૯૩	૮૬૪૯	૩	૦।	૦।।।	૧૩	૦।	૩।
૮૪	૮૪	૭૦૫૬	૯૪	૯૪	૮૮૩૬	૪	૦।	૧	૧૪	૦।	૩॥
૮૫	૮૫	૭૨૨૫	૯૫	૯૫	૯૦૨૫	૫	૦।	૧।	૧૫	૦।	૩।।।
૮૬	૮૬	૭૩૯૬	૯૬	૯૬	૯૨૧૬	૬	૦।	૧॥	૧૬	૦।	૪
૮૭	૮૭	૭૫૬૯	૯૭	૯૭	૯૪૦૯	૭	૦।	૧।।।	૧૭	૦।	૪।
૮૮	૮૮	૭૭૪૪	૯૮	૯૮	૯૬૦૪	૮	૦।	૨	૧૮	૦।	૪॥
૮૯	૮૯	૭૯૨૧	૯૯	૯૯	૯૮૦૧	૯	૦।	૨।	૧૯	૦।	૪।।।
૯૦	૯૦	૮૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦૦૦	૧૦	૦।	૨॥	૨૦	૦।	૫

૨૧	૦।	૫।	૩૧	૦।	૭।।।	૪૧	૦।	૧૦।	૫૧	૦।	૧૨।।।
૨૨	૦।	૫॥	૩૨	૦।	૮	૪૨	૦।	૧૦॥	૫૨	૦।	૧૩
૨૩	૦।	૫।।।	૩૩	૦।	૮।	૪૩	૦।	૧૦।।।	૫૩	૦।	૧૩।
૨૪	૦।	૬	૩૪	૦।	૮॥	૪૪	૦।	૧૧	૫૪	૦।	૧૩॥
૨૫	૦।	૬।	૩૫	૦।	૮।।।	૪૫	૦।	૧૧।	૫૫	૦।	૧૩।।।
૨૬	૦।	૬॥	૩૬	૦।	૯	૪૬	૦।	૧૧॥	૫૬	૦।	૧૪
૨૭	૦।	૬।।।	૩૭	૦।	૯।	૪૭	૦।	૧૧।।।	૫૭	૦।	૧૪।
૨૮	૦।	૭	૩૮	૦।	૯॥	૪૮	૦।	૧૨	૫૮	૦।	૧૪॥
૨૯	૦।	૭।	૩૯	૦।	૯।।।	૪૯	૦।	૧૨।	૫૯	૦।	૧૪।।।
૩૦	૦।	૭॥	૪૦	૦।	૧૦	૫૦	૦।	૧૨॥	૬૦	૦।	૧૫

૬૧ ના ૧૫।	૭૧ ના ૧૭॥।	૮૧ ના ૨૦।	૯૧ ના ૨૨॥।
૬૨ ના ૧૫॥	૭૨ ના ૧૮	૮૨ ના ૨૦॥	૯૨ ના ૨૩
૬૩ ના ૧૫॥।	૭૩ ના ૧૮।	૮૩ ના ૨૦॥।	૯૩ ના ૨૩।
૬૪ ના ૧૬	૭૪ ના ૧૮॥	૮૪ ના ૨૧	૯૪ ના ૨૩॥
૬૫ ના ૧૬।	૭૫ ના ૧૮॥।	૮૫ ના ૨૧।	૯૫ ના ૨૩॥।
૬૬ ના ૧૬॥	૭૬ ના ૧૯	૮૬ ના ૨૧॥	૯૬ ના ૨૪
૬૭ ના ૧૬॥।	૭૭ ના ૧૯।	૮૭ ના ૨૧॥।	૯૭ ના ૨૪।
૬૮ ના ૧૭	૭૮ ના ૧૯॥	૮૮ ના ૨૨	૯૮ ના ૨૪॥
૬૯ ના ૧૭।	૭૯ ના ૧૯॥।	૮૯ ના ૨૨।	૯૯ ના ૨૪॥।
૭૦ ના ૧૭॥	૮૦ ના ૨૦	૯૦ ના ૨૨॥	૧૦૦ ના ૨૫

ધાતો.

(૧) શેરની ધાત.

શેરના અધશેરા ૨
શેરના પાશેરા ૪
શેરનાં નવટાંકા ૮
શેરનાં અધોળાં ૧૬
શેરનાં રૂપિઆભાર ૪૦
૦॥। શેરના રૂ. ભાર. ૩૦
૦॥ શેરનાં રૂ. ભાર. ૨૦
૦। શેરનાં રૂ. ભાર. ૧૦
નવટાંકના રૂ. ભાર. ૫
અધોળના રૂ. ભાર. ૨॥

(૨) શેરની ધાત ઉંધી.

૨ અછેરે શેર.
૪ પાશેરે શેર.
૮ નવટાંકે શેર.
૧૬ અધોળે શેર.
૪૦ રૂપિઆભારે શેર.
૩૦ રૂ. ભારે પોણોશેર.
૨૦ રૂ. ભારે અછેર.
૧૦ રૂ. ભારે પાશેર.
૫ રૂ. ભારે નવટાંક.
૨॥ રૂ. ભારે અધોળ.

(૩) શેરના પાશેરા.

શેરના ૪ પાશેરા.

૦॥। પોણોશેરના ૩ પાશેરા.
૦॥ અછેરના ૨ પાશેરા.
૦। પાશેરના ૧ પાશેરા.

(૪) શેરના નવટાંકા.

૦। પાશેરના ૨ નવટાંકા.
૦॥ અછેરના ૪ નવટાંકા.
૦॥। પોણોશેરના ૬ નવટાંકા.
૧ શેરનાં ૮ નવટાંકા.

(૫) શેરનાં અધોળાં.

૧ નવટાંકના ૨ અધોળાં.
પાશેરના ૪ અધોળાં.
અછેરના ૮ અધોળાં.
પોણોશેરના ૧૨ અધોળાં.
શેરનાં ૧૬ અધોળાં.

(૬) મણની ધાત.

મણનાં ૨ અધમણીઆં.
મણના ૪ દશશેરા.
મણની ૮ પાંચશેરી.
મણની ૧૬ અઢીશેરી.
મણની ૩૨ સવાશેરી.
મણના ૪૦ શેર.
૦॥। મણના ૩૦ શેર.
૦॥ મણના ૨૦ શેર.
૦। મણના ૧૦ શેર.
પાંચશેરીના ૫ શેર.
અઢીશેરીના ૨॥ શેર.
સવાશેરીના ૧। શેર.

(૭) મણના દશશેરા.

પા મણના ૧ દશશેરો.
અધ મણના ૨ દશશેરા.
પોણા મણના ૩ દશશેરા
મણના ૪ દશશેરા.

(૮) મણની પાંચશેરી.

૦। મણની ૨ પાંચશેરી.
૦॥ મણની ૪ પાંચશેરી.
૦॥। મણની ૬ પાંચશેરી.
૧ મણની ૮ પાંચશેરી.

(૯) મણની અઢીશેરી.

૦। મણની ૪ અઢીશેરી.
૦॥ મણની ૮ અઢીશેરી.
૦॥। મણની ૧૨ અઢીશેરી.
૧ મણની ૧૬ અઢીશેરી.

(૧૦) મણની સવાશેરી.

૦। મણની ૮ સવાશેરી.
૦॥ મણની ૧૬ સવાશેરી.
૦॥। મણની ૨૪ સવાશેરી.
૧ મણની ૩૨ સવાશેરી.

(૧૧) તોલની ધાત.

૧ કોથળાના ૫ મણ.
૧ પલ્લાના ૬॥ મણ.
૧ નાનાદારાના ૭ મણ.
૧ માણીના ૧૨ મણ.
૧ કળશીના ૧૬ મણ.
૧ ખાંડીના ૨૦ મણ.

૧ હારના ૨૧ મણ.
૧ ભારના ૨૪ મણ
૧ ગાડીના ૩૦ મણ.
૧ ખંડીઆના ૩૨ મણ
૧ મૂડાના ૪૦ મણ..
૧ મોટા મૂડાના ૧૦૦ મણ.

(૧૨) કોથળાના મણ.
૦। કોથળાના ૧। મણ
૦॥ કોથળાના ૨॥ મણ
૦॥। કોથળાના ૩॥ મણ
૧ કોથળાના ૫ મણ

(૧૩) પલ્લાના મણ.
૦। પલ્લાના ૧॥ ને દોઢ
મણ ને પચ શેર
૦॥ પલ્લાના ૩। મણ
૦॥। પલ્લાના ૪॥। ૫ ગો-
ણા પાંચ મણને પાંચ શેર.
૧ પલ્લાના ૬। મણ.

(૧૪) નાનાહારના મણ.
૦। હારના ૧॥। મણ
૦॥ હારના ૩॥ મણ
૦॥। હારના ૫। મણ
૧ હારના ૭ મણ

(૧૫) માણીના મણ.
૦। માણીના ૩ મણ
૦॥ માણીના ૬ મણ
૦॥। માણીના ૯ મણ
૧ માણીના ૧૨ મણ.

(૧૬) કળશીના મણ.
૦। કળશીના ૪ મણ
૦॥ કળશીના ૮ મણ
૦॥। કળશીના ૧૨ મણ
૧ કળશીના ૧૬ મણ

(૧૭) ખાંડીના મણ.
૦। ખાંડીના ૫ મણ
૦॥ ખાંડીના ૧૦ મણ
૦॥। ખાંડીના ૧૫ મણ
૧ ખાંડીના ૨૦ મણ

(૧૮) મોટા હારના મણ.
૦। હારના ૫। મણ
૦॥ હારના ૧૦॥ મણ
૦॥। હારના ૧૫॥। મણ
૧ હારના ૨૧ મણ

(૧૯) ભારના મણ.
૦। ભારના ૬ મણ
૦॥ ભારના ૧૨ મણ
૦॥। ભારના ૧૮ મણ
૧ ભારના ૨૪ મણ

(૨૦) ગાડીના મણ.
૦। ગાડીના ૭॥ મણ
૦॥ ગાડીના ૧૫ મણ
૦॥। ગાડીના ૨૨॥ મણ
૧ ગાડીના ૩૦ મણ

(૨૧) બેડીઆના મણ.

૦। બેડીઆના ૮ મણ
૦॥ બેડીઆના ૧૬ મણ
૦॥। બેડીઆના ૨૪ મણ
૧ બેડીઆના ૩૨ મણ

(૨૨) મૂડાના મણ.

૦। મૂડાના ૧૦ મણ
૦॥ મૂડાના ૨૦ મણ
૦॥। મૂડાના ૩૦ મણ
૧ મૂડાના ૪૦ મણ

(૨૩) કોડીના નંગ

૦। કોડીના ૫ નંગ
૦॥ કોડીના ૧૦ નંગ
૦॥। કોડીના ૧૫ નંગ
૧ કોડીના ૨૦ નંગ

(૨૪) રૂપીઆના આના

૦। રૂપિઆના ૪ આના
૦॥ રૂપિઆના ૮ આના
૦॥। રૂપિઆના ૧૨ આના
૧ રૂપિઆના ૧૬ આના

(૨૪) આના ત. રૂપિઆના પૈશા.

૦। આનાનો એક પૈસા
૦॥ આનાના ૨ પૈસા
૦॥। આનાના ૩ પૈસા
૧ આનાના ૪ પૈસા
૨ આનાના ૮ પૈસા
બે આનીના ૮ પૈસા
પા રૂપિઆના ૧૬ પૈસા
આરધા રૂપિઆના ૩૨ પૈસા
પોણા રૂપિઆના ૪૮ પૈસા
એક રૂપિઆના ૬૪ પૈસા

(૨૬) આનાની પાઇ

૦। આનાની ૩ પાઇ
૦॥ આનાની ૬ પાઇ
૦॥। આનાની ૯ પાઇ
૧ આનાની ૧૨ પાઇ

(૨૭) આના રૂપિઆના દોકડા

૧ આનાના ૬। દોકડા
૨ આનાના ૧૨॥ દોકડા
૩ આનાના ૧૮॥। દોકડા
૪ આનાના ૨૫ દોકડા
૦। રૂપિઆના ૨૫ દોકડા
૦॥ રૂપિઆના ૫૦ દોકડા
૦॥। રૂપિઆ ૭૫ દોકડા
૧ રૂપિઆના ૧૦૦ દોકડા

(૨૮) દોકડાની બદામો

૦। દોકડાની ૪ બદામો
૦॥ દોકડાની ૮ બદામો
૦॥। દોકડાની ૧૨ બદામો
૧ દોકડાની ૧૬ બદામો
૧ આનાની ૧૦૦ બદામો

ત્રીજીના અર્થ.

પાઠ ૧.

આગસુ=સુસ્ત, એદી.
ડાઘીઓ=જળબીલાડી (જળકૂતરો).
પાલવવું=ગોઠવું, પર વડવું.
મૂરખ=બેવકૂફ.
રગતીઆગ=રખડેલ.
ઓરે=પાસે.
ચોકી=પેહેરો.
પંખી=પાંખવાળું જનાવર.
ધણી=શેઠ, ઉપરી.

પાઠ ૨.

ઝંખવાણો=ભોંઠો.
ગચ્યાં=ગંડયા.
જીવતર=જીવવું, જીંદગી.
લાગલું=હમેશાં.
તાકીદ=ઉતાવળ.
નવરાશ=ફુરસદ.
સરખાં=બરોબર.
જગત=દુનિઆં.
પસ્તાવો=અફસોસ.

પાઠ ૩.

સદાચરણ=સારી ચાલ.
પહેલ=પેહેલું.
સહેલ=સહેલીરીતે.
વાણ=વચન.
જન=માણસ.
રૂપવું=ખીજવું, ભડકવું.
મીઠી=સારી, મધુર.
ડાહ્યા=સમજુ.

પાઠ ૪.

વગડાઉ=રાની, જંગલની.
ડાંસ=મચ્છર.
ટુંકા=નાના.
ઘણ=ઘણી.
જબરૂં=બળવાળું.
પછવાડે=વાંસે.
ઓછા=થોડા.
નર=મરદ, પુરૂષ,
પૂરીપડે=હરાવે, પોચે

પાઠ ૫.

ગાળાગાળી=નઠારા બોલથી વઢવું તે.
સ્વભાવ=ટેવ, હેવાં.
સજા=શિક્ષા.
રાજકુંવર=રાજાનોપુત્ર.
નઠાઈ=મોટાઇ.
કચેરી=કોરટ, રાજસભા.
માફ=ક્ષમા, છોડી દેવું.

પાઠ ૬.

ભાખતા=બોલતા.
જશ=આબરૂ, ઈજત.
ગાળકી=છોડી.
તોલ=આબરૂ, વકર.
ખોટી=નઠારી, ખરાબ.
જગ=દુનિઆ.
દુઃખીઆ=દુઃખવાળો.
નક્કી=ખરેખર, સાચું.
નરનાર=ભાયડા બાઇડી.

પાઠ ૭.

દેશ=મુલક.
ચાલ=રીત, રીવાજ.
સુરવાળ=ચોરણો.
પેહેરવેશ=પોષાક.
મારવાડી=મારવાડના રેહેનાર.
સાહેબલોક=અંગ્રેજલોક.
બાલી=બાપા.

ફેર=તફાવત
ભાખર=રોટલી
હબસી=સીદી.
ગોરી=ધોળી.

પાઠ ૮

કણ=દાણા, અનાજ.
સંગ્રહ=ભેગુંકરવું.
રૈયત=વસ્તી, પ્રજા.
દુકાળ=નઠારૂં વરસ, કંઇ પાકે નહીં તે.
હેરાન=દુઃખી.
સકાળ=સારૂં વરસ.
પ્રધાન=કામદાર.
પોપડો=જાડું, પડ.
આચરજ=નવાઈ.
ચંદી=જોગણુ.
વસે=રહે.

પાઠ ૯.

વડવાઇ=વડના લાંબા-ફાંટા.
અસલ=જૂનું.
જટા=જથો.
આરામ=વિસામો.
ઇમારત=મોટું ઘર, હવેલી.
મૂળ=જડ.
ફેલાયછે=પથરાયછે.
પશુ=ચોપગાં જનાવર.
રોપવું=વાવવું.

પાઠ ૧૦

ડંખ=ચટકો, બટકું.
આંકડા=વાંકા દાંતા.
વિખ=ઝેર
ચાંદા=ફોલ્લા.
ગોદ=ગરડો, વાંસો.
અવગુણ=નુકસાન.
ઇજન=દુઃખ, પીડા.

પાઠ ૧૧.

વિલાયત=સાહેબ લોક-નો દેશ.
ખબરદાર=હોંશીઆર.
સુખ=આનંદ.
વાહાલી=પ્યારી, હેતાળી

પાઠ ૧૨.

અવાજ=સાદ, બૂમ.
પાંજરૂં=જનાવરનું ઘર.
પાળવું=ઉછેરવું.
અર્થ=સાર, ગુણ.
પક્ષી=પાંખવાળું જનાવર.

પાઠ ૧૩

પોપટ=મધુર વચન બોલનાર જનાવર.
મીઠા=સારા, મધુર.
સુણતાં=સાંભળતાં.
ઉપજે=થાય, નીપજે,
હરખ=હોંસ, આનંદ.
અતોલ=ઘણોજ.
કાંઠલા=કાળો લીટો.
ભમણું=નમેલું વાંકું.
ધારે=માને, રાખે.
ધાક=બીક, ડર.
મનુષ્ય=માણસ.
અથાગ=ઘણો, ઝાઝો,

પાઠ ૧૪.

માન=આવકાર.
દોંગાઇ=લુચ્ચાઇ.
અસર=ગુણ, પટ.
નીવડવું=થવું.
ગાઢું=ખોટું, નઠારૂં.
સોબત=સંગત.
શિક્ષા=સજા.

પાઠ ૧૫.

તન=શરીર, અંગ.
અંતકાળ=મરવાનો વખત.
પુંજી=દોલત, ધન.
લાલચ=આશા.

ઉપજ=નીપજ.

પાઠ ૧૬.

કૃપાળ=મેહેરબાન.
બનાવ્યું=કર્યું.
ઈશ્વર=પરમેશ્વર.
જાળવે=સાચવે.
કોપશે=ભડકશે.
રખવાળ=સંભાળ.
ફીકર=ચીંતા.

પાઠ ૧૭.

છાબંધ=સૂનાગંધ.
હારબંધ=જોડાજોડ.
જવલ્લે=કોઈ વખતે.
કોટ=ગઢ, કિલ્લો.
અડચણ=હરખત, દુઃખ.
સહેજ=ઝટ.
ચોટાં=ગજરો.

પાઠ ૧૮.

ઇંદ્રીઓ=શરીરના ભાગ (નાક, કાન, જીભ, આંખ ને ચામડી એ પાંચ.)
આકાર=ઘાટ, ડોળ.
ધમાકે=સાદ, અવાજ.
વાસ=ગંધ, સુગંધ.
લીસી=સુંવાળી.

પાઠ ૧૯.

આંગણું=ફળી, ચોક.
કોહાણ=ગંધાએલો કચરો.
રળિઆમણું=સારૂં, રૂપાળું.
જીવજંતુ=જીવડાં.
ભાજીપાલો=શાક પાંદડું.
લાજ=શરમ, અદપ.
ગુણ=ફાયદો, લાભ.
નીપજે=ઉપજે, થાય.

પાઠ ૨૦.

ચીર=લુગડાં.
ભાપ=દરપણ, આભનું.
મધપુડો=મધનું પોડું.
વાન=રંગ, રૂપ.
રચે=બનાવે, કરે.
સજ્જન=સારા માણસ.
માપ=અટકળ, આશરો.
માન=આવકાર.

પાઠ ૨૧.

નક્કર=કઠણ, મજબુત.
ગજલ=ખેપ.
નાળ=ઘોડાનો દાબડો.
નિંદા=ચાડી વગોક
છલંગ=કૂદકો, રતો.
સીમમાં=ગામમાં.
માયા=હેત, પ્રીત.
ચાહે=ઇચ્છે, હેત રાખે

પાઠ ૨૨.

કાતરા=આંબલીની શીંગો.
સંગીન=મજબુત, કઠણ.
ચોખંડા=ચાર ખુણાવાળા.
ચંચોડા=આંગળીઆ.
ફારૂં=ટીપું, છાટો.

પાઠ ૨૩.

અકલ=બુદ્ધિ, ડહાપણ.
ઘણેરી=ઝાઝી, બહુ.
પર=પારકું.
નેક=વિવેક, ધારો.
માહાલે=ભોગવે, માણે.
તાત=બાપ, પિતા.
મોજ=આનંદ, ગમત.
શાણા=ડાહ્યા, સમજુ.

વિશ્વ=દુનિયા, જગત,
વિખ્યાત=જાણીતું.

પાઠ ૨૪.

ચાટવું=ચાખવું.
ભગર=તાણ.
રતાંધળો=રાતે ન દેખે તે.
સારેછે=પાર પાડેછે.
ખાળવું=રોકવું.
પોપચું=આંખનું ઢાંકણ.
પાંપણ=પોપચાનાં વાળ.
જતન=સાચવણ, રક્ષણ.
પાડ=ગુણ, ઉપકાર.
નાજવું=દેખાવું.

પાઠ ૨૫.

મેહેનત=કામ ધંધો.
લટકતાં=ઝીંગાતાં.
કેહેવત=ઓઠું, ઉખાણો.
ઘાટ=રૂપ, આકાર.
આખરી=છેટલી, અંત.
કાંતવું=રૂનું સૂતર કરવું તે.

પાઠ ૨૬.

ધરતી=જમીન, પૃથ્વી.
થકી=થી.
ધાન્ય=અનાજ, દાણા.
થોકેથોક=ઢગલે ઢગલા.
ઉપાય=ઈલાજ, રીત.
નાસણ=દમ.
વિના=વગર, સિવાય.

પાઠ ૨૭.

તૈયાર=હાજર.
કાં=કાંતો, કેમકે.
ગર્થવું=કામનું, આપવું.
હાલ વખત=હમણાં.
શણગાર=શોભા.
મેહેનત=મજુરી.
સાગરી=સેના, બારદાશ.
પામે=લે, ભોગવે.
પેરે=રીતે, પ્રમાણે.

પાઠ ૨૮.

આપદા=પીડા, દુઃખ
પરોપકાર=બીજાને ગુણ કરવો તે.
આશિષ=દુવા.
સૂમ=લોભી, કૃપણ.
અંતરજી=આત્મા, જીવ.
ગંધ=વાસ, ફોર.
ગજુ=શક્તિ.
લેખે પડે=બંધ બેસે
ફોકટ=નકામું, વ્યર્થ.
પુણ્ય=ધર્મ.

પાઠ ૨૯.

દેશાઇ=જમીનદાર.
સાચ=ખરૂં, સત્ય.
ગમ્યો=પસંદ પડયો.
ફેડયાં=ગયાં, નીપજ્યાં.
ચપ્પુ=છરી.
છૈયાં=છોકરાં.
કાપ=ચીરો, કાપો.

પાઠ ૩૦.

સાચાબોલું=ખરાબોલું.
ગભરાવું=મુંઝાવું.
ધીરજ=ખમતા, હીંમત.
નઠારું=ખોટું, હલકું.
વાંક=ગુનો, દોષ.
માનીતું=વહાલેરું.

પાઠ ૩૧.

સંકટ=દુઃખ, પીડા.
પરલોક=દેવલોક.
શુભ=સારું, ભલું.
સિંધુ=દરિયો.
સદા=હમેશાં.
કોડ=ઘણાજ.
ઉપાય=ઈલાજ.

અરે થાય

પાઠ ૩૨.

ડાંગળા=ઊનનું લુગડું
ભરવાડ=રબારી.
દયા=રેહેમ. કૃપા.
દુઃખ=સંકટ, પીડા.

પાઠ ૩૩.

ઝરવું=રેડવું, નીકળવુ
રોગ=દરદ, દુઃખ.
રળિઆમણું=રૂપાળું.
ગુંદર=બાવળ તથા લીંબડાનો ચીકણો રસ
વિખ=ઝેર.
પેટી=નાનો પટારો.

પાઠ ૩૪.

ધાન્ય=અનાજ, દાણા
ઠુંઠું=કણુસલું.
પૈસાદાર=આશામી.
બાજરીઉં=બાજરીનુંઠુંઠું
ઉંબી=કંઠી, ઉંબડી
વરસાદ=મેહ.
કડબ=જારના સાંઠા.

પાઠ ૩૫.

ઉપજે=થાય, બને.
તલસરા=જેમાંથી તલ નીકળે છે તે.
ડોળ=જેની દાળ થાય તે
પોપટા=લીલા ચણા.
ચોમાસું=વરસાદની રુતુ
શીઆળો=ટાઢની રુતુ
ઉનાળો=તાપની રુતું

પાઠ ૩૬.

ધરતી=જમીન.
કિલ્લા=ગઢ, કોટ.
નાળાં=નાના વેળા.
ગરડીઆ=ધોળા કાંકરા
પહાડ=ડુંગર, પર્વત.
વન=વગડો, જંગલ.
પદાર્થ=ચીજ, વસ્તુ.
પાળીઆ=છરીઓ.
ધાતુ=તાંબુ પીતળ વીગેરે.

પાઠ ૩૭.

અનેક=ઘણાં, ઝાઝાં.
હીરા=કીમતી ઝવેર.
માણેક=લાલ ઝવેર.
ખાણ=ખાડાઓ.

પાઠ ૩૮.

સેવા=ચાકરી, બરદાસ.
જંપવું=નીરાંતે બેસવું
દાઝ=ઝેર, અદેખાઈ.
જન્મ=અવતાર.
વેદના=દુઃખ, પીડા.

પાઠ ૩૯.

અવસર=વેળા, વખત.
અમાપ=બેઅંદાજ, ઝાઝો.
બરદાસ=ચાકરી, સેવા.
લેશ=જરા, થોડી.
ઉમર=આયુ, જીંદગી.
સમે=વખત, ટાણે.

પાઠ ૪૦.

શૂળ=કાંટો.
ફુગતાં=ફણગાં.
પરડા=બાવળીઆ.
નાયડી=પૈડાનો વચલ ભાગ.
તૂરાશ=ફિકાશ.
આળાં=લોહી ભરેલ

પાઠ ૪૧.

તુરંગ=વિચાર, મનસુબો.
શેખસલ્લી=મજુરનું નામ.

બહોળાં=ઘણાં, ઝાઝાં.
માલેક=ધણી, શેઠ.
ઘાડવો=ઘીનું ઠામ.
વેપાર=ધંધો, રોજગાર.
ચૌટું=બજાર.
ટચ્ચાંબચ્ચાં=છોકરાં છૈયાં.
કમાઇશ=રળીશ.

પાઠ ૪૨.

ભણતર=ભણવાનું કામ.
ભાળીલેવું=ઢાંકી દેવું.
ઓસરી=ઘરનો આગલો ભાગ.
સાહુ=ગહલો.
કાટડાં ભીંતનાં ટાંકાં.
ઓંયરાં=ઊંડી અગાણી જગાઓ.
છોવરાવવું=ચુનો દેવરાવવો.
મોતીઉં=જેમાં વળી ખોસાય છે તે લાકડું.

પાઠ ૪૩.

છજું=નાછઠીઉં.
પાટડા=પીઢીઆં નીચેની આડી.
લુહાર=લોઢું ઘડનાર.
ચોરસાં=ચોખંડી ઈંટો.
નકુચા=ખીલા.
મજાગરાં=લોઢાનાં આંકડીઆં.

પાઠ ૪૪.

છાજવું=દીપવું, શોભવું.
નીર=પાણી, જળ.
સૂડા=કાંઠલા વગરનો પોપટ.
મેના=મધુર વચન બોલનાર કાબર જેવું પક્ષી
કઠેરા=માર્ગની બેઠક.
ખાટ=હીંચોળો.
ગાલીચા=ઊનની જાજમ.
ભૂપતિ=મોટારાજા.
ચિત્ર=છબી.
તૂટે=ભાંગી જાય.
શુદ્ધ=સારા, સાફ.
બીછાની=પાથરી.

પાઠ ૪૫.

સજડ=મજબૂત.
નસકોરાં=નાકનાં કાણાં.
ડાચું=જડબું.
હણહણેછે=ખોંખારે છે.
દાઢ=મેવડા દાંત.
વાચા=બોલવાનીશક્તિ.

પાઠ ૪૬.

ખીજવું=ક્રોધે ભરવું.
ભેલાઇ=ભભકો. રોફ.
સારખી=જોડી.
ખાબોચીઉં=પાણીનો ખાડો.
પજડાઇને=અથડાઇને.
અટવાઇને=ગુંચવાઇને.

પાઠ ૪૭.

ચાહેપાં=ઝેરીલાં.
ગેલ=લાડ, હોંશ.
કુરકુરીઆં=ગલુડીઆં.
ફળીઉં=શેરી, પોળ.
જંપ=નિરાંત.
ખારીલાં=દાઝીલાં.

પાઠ ૪૮.

ખીલવું=ફુલવું.
અંગ=શરીર.
મૂળીયું=જે વડે ઝાડ ઉભું રહે તે.
નરી=એકલી, ફક્ત.
થડ=ઝાડનો વચલો ભાગ.

વતી=વડે, થી.
પાતરાં=પાંદડાં.
અણી=તીખાં.
ડાળીઓ=ઝાડના ફાંટા.

પાઠ ૪૯.

ખસખસ=અફીણનાં બી.
ફણગો=ફાંટો, કોંટો.
ટેટા=વડના ફળ.
રોપીએ=વાવીએ.
સીંચવું=પાવું, નાગવું.
પાલ=ઝાલર.
વટાણા=એક જાતનું કઠોળ.

પાઠ ૫૦.

કબુતર=પારેવાં.
વહેળો=વેકળો.
ઉપકાર=ગુણ, પાડ.
બદલો=સાટું, ફેરફાર.
તેડ=કાંઠે, આરે.
ચટકો=ચટકું.
દયા=મેહેરબાની.

પાઠ ૫૧.

ડાંગર=જેમાંથી ચોખા નીકળે તે.
ક્યારડા=ખાનાં, ક્યારા.
પરાળ=ડાંગરનું ખડ
છાલાં=ફોતરાં.
તરુ=નાના છોડવા.

પાઠ ૫૨.

પંજો=થાપો.
બગાડ=નુકશાન,
માંજરી=ભૂરી.
નસપ=ડેકડો, ફૂદડો.
મેલા=ખરાબ, ગંદા.

પાઠ ૫૩.

બીકણ=ભડકણ.
નાજાણ્યું=ઓળખાણ વિનાનું.
રડે=રોવે.

પાઠ ૫૪.

મીઠું=લુણ, નીમક.
અગર=મીઠું બનાવવાની જગા.
ઉસરડવું=ભેગું કરવું.
તાપ=તડકો, ગરમી.
રાશ=મીઠાના ઢગલા.

પાઠ ૫૫.

ભણીએ=શીખીએ.
મેડીઓ=માળ.
મણીગણી=ડાહ્યા થઈ.
ખપી=વપરાણી.
પ્રમાણે=રીતે.
આવડે=જાણે, શીખે.

પાઠ ૫૬.

પંથ=રસ્તો, માર્ગ.
પાણુ=પગરા.
નહાંઆ=લખનાર.
ખર=ગધેડો.
અંધાણ=નીશાની.
ફેરાય=ઘસાય, ટપાય.
પંડિત=વિદ્વાન.
અભ્યાસ=હેવા, ટેવ.

પાઠ ૫૭.

જંગાલ=તાંબાનો કાટ.
કાટ=ગંદ.
નરી=એકલી.
જરાએ=કોઈ વખત.
ગાળે=અંતરે, ઓગાળે.
ચળકવું=શોભવું, દીપવું.
માંજવું=સાફ કરવું.
ઝાંખું=મેલું, ખરાબ.

પાઠ ૫૮.

ગદીઆણું=ગરથાબાર.

ઓળંગવું=ઠેકવું, કૂદવું.
ખાતણી=ઝીણી.
તાર=વાળો, તાંતણો,
ટીપાટીપી=વડી ઘડી,
તાણીતાણી= ખેંચીખેંચી.

પાઠ ૫૯.

ડોસો=ઘરડો માણસ.
દીકરો=છોકરો, પુત્ર.
અચંબો=નવાઇ.
છેડવું=દુઃખ દેવું.
બારી=જથ્થો, થોકડો.
બળ=જોર, શક્તિ.

પાઠ ૬૦.

નિરાંત=જંપ, નવરાશ.
ગલોફાં=ગાલનાં ખુણાં.
કૂદકો=ઠેકડો.
વગડો=જંગલ, રાન.
અગાશી=ઉઘાડી મેડી
નાંખીએ=ઓરીએ.
લટકાઇ=ટીંગાઇ.

પાઠ ૬૧.

ચંડાળ=પાપી, કસાઇ.
ઘનસાકૂ=પાર્ષ, ફેંસલો.
દયા=રેહેમ.
સાહેદી=શાક્ષી.
ગળેપડું=ફિતુરી, ખાઝેડું.
શીક્ષા=સજા, દંડ
દશા=હાલત, અવસ્થા.
હવાલે=તાબે, સ્વાધીન.

પાઠ ૬૨.

વેળા=વખત, સમો.
આઠવાડીઉ=સાંડાસાત દિવસ.
પોહોર=દહાડાનો ચોથો ભાગ, ત્રણ કલાક.
પખવાડીઉં=પંદર દિવસ.
વરસ=બાર મહિના.

પાઠ ૬૩.

મધ્યરાત=અરધી રાત.
મહિનો=ત્રીસ દીવસ.
દહાડો=બાર કલાક.
દિવસ=ચોવીસ કલાક.
મહિનો=વરસનો બારમો ભાગ.

પાઠ ૬૪.

વા=પવન, વાયરો.
શીશી=બાટલી.
બફારો=ઘામ, કઠારો.
વીંજણો=પંખો.
સ્થીર=હાલે ચાલે નહીં તે.
વાયુરો=વંટોળીઓ.

પાઠ ૬૫.

નાદ=સાદ, અવાજ.
ધ્રુજવું=કંપવું, થરથરવું.
જુક્તિ=કળા, યુક્તિ.
ઇશારત=નિશાની.
ગતી=વેગ, બળ.
બેહેરો=સાંભળે નહીંતે.
આંધળો=દેખે નહીં તે.
મુંગો=બોલી શકે નહીં તે.

પાઠ ૬૬.

ટાટ=શણ.
ખેળ=સાળી.
ફટકડી=એક જાતનો ખાર.
કાગદી=કાગળ વેચનાર.
થો=દસ્તો, ચોવીસ કાગળ.
ખાંડીને=કચરીને.

ઝુંટવું=લઢવું.
લીસા=સુંવાળા, સારા.

પાઠ ૬૭.

મૂરખાઇ=બેવકુફાઈ.
દેશાવર=પરગામ, મુલક.
ઝળઝળીઆં=આંસુ.
મથાળું=ટોચ.
કાળ=આસકો
ઠોઠ=મૂર્ખ, અભણ.
ખાતું=હિસાબ.
પસ્તાવો=અફસોસ.

પાઠ ૬૮.

અભિમાન=અહંકાર.
સરદાર=ઉપરી, ધણી.
રાય=રાજા, દરબાર.
ઉર=મન, ચિત્ત.
અસાર=નઠારૂં, ખરાબ
વહેમ=શક, શંકા.
બકવું=લવવું, બોલવું.
જન=માણસ.

પાઠ ૬૯.

વૈતરૂં=મજુરી, ધંધો.
આળાટવું=ચોટવું
અમીર=સરદાર.
લાજ=શરમ, આબરૂ.
ગુણ=આરામ, ફાયદો

પાઠ ૭૦.

ડેલું=મોટી ખડકી.
ધનવાળો=પૈસાદાર.
ભત્રીજો=ભાઇનો દીકરો
વિચાર્યું=ધાર્યું, જાણ્યું.
ઠેકાણું=મુકામ, રહેઠાણ.
પૈસા=ધન, દોલત.

પાઠ ૭૧.

રેશમ=હીર.
શેતૂર=એક જાતનું ઝાડ.
પતંગીઉં=ફૂદું.
તાંતણો=દોરો, તાર.
કોશેટો=કોકડી.
હીરાગળ=રેશમી, મશરૂ
ભરાઈ=સંતાઇ.
કીનખાબ=કસબના બુટ્ટાવાળું લૂગડું.

પાઠ ૭૨

માતેલો=જોરાવર, જબરો.
આખલો=સાંઢડો, બળદ
અહંકાર=ગર્વ, મદ.
આંટો=ફેરો.
તુચ્છ=હલકું. નબળું.
પલકમાં=થોડીવારમાં

પાઠ ૭૩

જીતવું=તાબે કરવું.
ફુલાઈ=હરખાઈ.
બરાબર=સરખો.
બેહકવું=છકીજવું
કાંફાં=ગોથાં.

પાઠ ૭૪

રમુજી=આનંદી, ગમતી
ચંચળ=હોશિઆર.
રળિયામણું=શોભીતું.
કાળાશપર=થોડો કાળો, સામળો.
ચીતારો=ચિત્ર કાઢનાર.
રૂંવાટી=વાળનો, જથ્થો

પાઠ ૭૫

છેતરવું=ફોસલાવવું.
નીચ=હલકું, નબળું.
સંતાડવું=છાનું રાખવું.
નાત=જાત, જ્ઞાત.
અગડવું=માંદુ પડવું.
માઠું=ખોટું, ખરાબ.
દડિયો=પાંદડાંનો વાડકો.

પાઠ ૭૬.

તરવું=ઉપર રહેવું.

ભોગીજવું=ભેગાથઈજવું.
મંદિર=દેરૂં, ધામ.
જોષી=ફળ જોનાર.
કોષ્ટક=ધાત, કોઠો.
વેદ=જ્ઞાન, સાર.
મોહોર=સોનાનો સિક્કો

પાઠ ૭૭

વેઢ=સોનાની વીંટી.
મોંઘી=આકરી.
કિંમત=મૂલ્ય.
કાટ=મેલ.
લોટા=કળશીઆ.

પાઠ ૭૮.

નાખુશ=નારાજી.
ટટાર=સીધા, પાંશરા.
જનાવર=પશુ.
પ્રમાણે=રીતે.
વાચા=બોલવાની શકિત
સાન=ભાન.

પાઠ ૭૯

મટોડી=માટી.
સુણવું=સુણે.
ભાન=સુરત, ખબર
અક્કલ=બુદ્ધિ.
રડે=રોવે.

ઈશ્વર=પરમેશ્વર.

પાઠ ૮૦

હેત=પ્રીત હોંસ
કાચળી=કાપડું.
પીયર=સ્ત્રીના બાપનું ઘર.
કેસ=કોકર, ઝુમ્મું.
રીસ=ગુસ્સો, રોષ.
વાંક=ગુનો, અપરાધ.
હરખ=આનંદ, હોંશ.

પાઠ ૮૧.

નિંદે=વાંકુબોલે.
બળવંતા=જોરાવર.
કલેશ=કજીઓ.
લેશ=જરા. થોડો.
શોક=દિલગીરી.
ગીત=ગાયનું, છંદ.
લાજ=આબરૂ, શરમ.

પાઠ ૮૨.

પાણી=જળ, નીર.
ટપકું=ટીપું, ફોરૂં.
ઝમવું=ટપકવું, પડવું.
કરા=ઠરેલ પાણી.
રૂપ=રંગ, આકાર.
ગગન=આકાશ, વાદળ.

ટાઢ=હીમ, ઠંડ.

પાઠ ૮૩.

મધ્યમ=સાધારણ.
સાપ=એરૂ, નાગ.
પુષ્કળ=ઘણુંજ, ઝાઝાં.
ડામ=ચટકો, છાપ.
થેલી=કોથળી.
જડબું=ડાચું, મોઢું.
કરડેછે=બચકુ ભરેછે.
વાટ=માર્ગ, રસ્તો.
પસરાઈ=ફેલાઈ, થઈ.
ઉપાય=ઈલાજ, દવા.
ઝેર=વિખ.

પાઠ ૮૪

જીવતદાન=જીવ બચાવવો.
સામર્થ્ય=બળ, જોર.
દયા=મેહેરબાની.
ગુનો=વાંક, અપરાધ.
દુઃખ=પીડા, વેદના.
વન=જંગલ, રાન.
ઘેલો=ગાંડો, મૂરખ.
સિંહ=બળવાન પ્રાણી.

પાઠ ૮૫.

દાસ=ચાકર, સેવક

અકળાવું=મુઝાવું.
કાતરી=કાપી, તોડી.
હલકા=નબળા, નીચા.
અઢેલો=સાટું.
જાળ=ફાંસો.

પાઠ ૮૬.

મરડીને=આંબળીને.
રેસા=તાંતણા, દોરા.
ઓયાં=સાંઠીઓ.
સુતળી=ભીંડીની દોરી,
માણસપૂર=માણસ જેટલી ઉંચી
ટાટપટી=સણનું લુગડું

પાઠ ૮૭

ભુંગળી=નળી.
વાઢ=શેરડીનું ખેતર.
બખોલ=ગુફા, બો.
ખંડેર=ઉજડ જગા.
જંગલ=વગડો.
માંસ=માટી, ગોસ.
નુકશાન=બગાડ.

પાઠ ૮૮

કોળીઓ=બાલચું. સૂમ
જમણવાર=નાત.
પડપૂછ=પૂછગાછ.

લાભ=ફાયદો. ગુણ.
બચ્ચાં=બાળક.

પાઠ ૮૯

ધૂતારા=ઢોંગી, ઠગારા.
નાદાન=નબળો, હલકો.
આદમી=પુરૂષ.
સ્ત્રી=બાયડી.
કહેવત=ઉખાણો.

પાઠ ૯૦

વાણ=ખાટલા ભરવાની દોરી.
ફેર=તફાવત, જુદાઈ.
ટકાઉ=મજબૂત.
ભીંડી=શણના જેવો છોડ

પાઠ ૯૧

ખુંધ=ખાંધ, કોઢ.
સંદેશો=સમાચાર
મુસાફરી=પરદેશ, ફરવું
રણ=રેતીનું મેદાન.
ચરબી=ઘી જેવો પદાર્થ
સાંઢણી=ઉંટની માદા.
સહેલું=ઝટ થાય તેવું
પોષણ=ગુજરાન.

પાઠ ૯૨

વનસ્પતિ=લીલોતરી.
વેલો=ભોંયઉપર પથરાય એવો છોડ.
કુમળાં=કુણાં; નરમ.
સ્વાદ=મીઠાશ.
બીયાં=બી.
કંદ=ભોંયમાં થાય તે ફળ
સેકટાં=સરગુઓ.

પાઠ ૯૩

અગથીઓ=ઝાડનું નામ.
સાગ=ઝાલર.
સુદ્ધાં=સાથે, ભેગાં.
કાજુ=બાકરકાજુ.
કાતરાં=છાલ; ફોતરાં.
નારંગી=એકજાતનું ફળ

પાઠ ૯૪

વહાણ=મોટી હોડી.
આરો=કાંઠો; કીનારો.
પાર=કાંઠે; બાજુએ.
બંદર=વહાણગરા.
મછવો=નાની હોડી.
મછી=માછલાં પકડનાર
ખારવા=વહાણ હાંકનાર.
હંકારવું=ચલાવવું.
ધક્કા=ધકા, ઠેસો.
તોપ=મોટી બંદુક.

પાઠ. ૯૫

મધમાખી=મધ કરનાર માખી.
વાળ=મોવાળા.
રાની=જંગલમાં રહે તે.
ભોગ=માઠી દશા.
ચટકા=બટકાં.

પાઠ ૯૬

બચરડીને=દબાવીને.
જવલ્લે=ભાગ્યે.
છેડવું=દુઃખ દેવું.
કેડે=વાંસે, પાછળ.
ઢંકાઇ=સંતાઇ.

પાઠ. ૯૭

હલકી=ઉતરતી, નીચી.
મેળાવણ=ભેગ.
કંસારા=તાંબુ પીતળ ઘડનાર.
ગાળીને=રસ કરીને.
તાજાં=હાલનાં, તરતનાં.
વાળીને=મરડીને.
રોગ=દરદ, પીડા.
નરી=એકલી.

પાઠ. ૯૮

છરા=ઝીણી ગોળીઓ.
ફાનસ=દીવા મૂકવાનું.
સિંદૂર=સીસાનો કાટ.

પાઠ. ૯૯

મોસમ=રૂત.
આંબાગાળો=કેરી ટાણું.
ટેટી=સાકરગોટી.
કુંપળ=ફણગો.
મોહોર=આંબાનો મોર.
બફારો=ધામ.
ચોમાસું=વરસાદની રૂત.
માળો=પક્ષીનું ઘર.

પાઠ. ૧૦૦

ધમધોર=ઘેરાઇ ગએલું.
ચમકારા=ઝબકારા.
ગર્જના=અવાજ.
પૂર=રેલ.
હેલી=વરસાદ વરસ્યા કરે તે.
તર=નરમ, પોચી.
નાળાં=વહેળા.
મણા=ખામી, ખોટ.

પાઠ. ૧૦૧

કપાસીઆ=કપાસનાં બી.
હીમ=ટાઢ, ઠંડ.
તાપણી=સગડી, તાપ.
તેજાનો=ગરમ મશાલો.
કઠોળ=શીંગમાં થનાર અનાજ.
ઠુંઠવાઇને=ઠરી જઈને.

પાઠ. ૧૦૨

ચુડલો=બલોયાં.
દુશ્મન=વેરી, શત્રુ.
રમકડાં=રમવાની જણસ.
આસપાસ=આજુબાજુ.
અટપટી=અઘરી.

પાઠ. ૧૦૩

છત=વધારો.
ભઠી=ઇંટ પકવવાની જગા.
ગોતર=છાણ, વેળુ, બો.
કસણી=મસળી, પીલી.
ફાંદો=લચકો
પણો=ઝીણી રેતી.
ચોકઠું=ખાનું.
અળગ=અંતરથી.

પાઠ ૧૦૪

કોલ=ચૂનાનો ગારો.
ખાતર=છાણ, પૂંજો.
ઢો=ચૂનાની ગાર.

પાઠ. ૧૦૫

ઢાળ=નીશાણ.
મુકવાસ=પડીઓ.
સરડવું=ગુંથવું.
કરાઇ=લાકડાંવહેરનાર.
વહેરવું=ભાગકરવા.
લગ=આડી.
પાટડી=ચોરસઆડી.

પાઠ. ૧૦૬.

ઓજાર=હથિઆર;
કહોડ=ઘાટઘડવાનીજગા
એરણ=જેનાઉપરઘડાવ
ધમણ=દેવતાફુંકવાની
કોથળી.
ભાઠી=લોઢુંગાળવાનીજ-
ગા.
મડેછે=ટીપેછે.

પાઠ. ૧૦૭

સાંસા=હરકત.
ગગડવું=લથડવું.
વસમો=આકરો.
અડાબાડ=થડોથડ.
ડુંગર=પર્વત, પહાડ.

પાઠ. ૧૦૮

તમાસો=ખેલ, રમત.
ગરત=મરીજાત.
ચતુરાઇ=ડહાપણ.
રખાબુત=શાબાશીઆ-
પત.
દુર=આઘું, છેટું.

પાઠ. ૧૦૯

રેંટીઓ=રૂ કાંતવાનોસં-
ચો.
ખાદી=જેજાડું લુગડું
પોત=જાડાઇ.
જગનાથી=ઝીણું લુગડું.
ચીંદડી=ચુંદડી.

પાઠ. ૧૧૦

બિંબ=આકાર.
તારાગણ=તારા.
ક્રોડ=સોલાખ.
ગાઉ=કોસ, બેમાઇલ.
આથમે=નદેખાય

પાઠ. ૧૧૧

અગાચો=વાંકો લીટો.
ખમાતું=વેઠાતું.
પુનમ=અજવાળીઆનો
છેલ્લો દિવસ.
દર્પણ=આભલું, ખાપ.

પાઠ. ૧૧૨

ઘડીઆળ=વખત જાણ-
વાનો સંચો.
મધરાત=અરધીરાત.
કલાક=અવર.
મનિટ=કલાકનો ૬૦મો
ભાગ.
ઘડી=કલાકનો અઢીમો
ભાગ.

પાઠ. ૧૧૩

ચંદ=નાગ.
જલદી=ઉતાવળ.
અજ્ઞાની=અણસમજુ.
સંકડો=સો.
શકિત=બળ, જોર,
ચળકતા=શોભિતા.
સ્થીર=હાલે નહીં તે.

પાઠ. ૧૧૪

વરસાદ=મેહ.
શ્વાસ=જીવ.
ગરમી=તાપ.
ગગન=આકાશ, વાદળ
સૂરજ=સૂર્ય.

પાઠ ૧૧૫

પાકે=નીપજે, થાય

મુદ્દલ=થોડો, લગાર.
સુડદું=જીવવગરનું.
કૃપા=દયા, પ્રીતી.
પાડ=આભાર, ગુણ.

પાઠ ૧૧૬

આભાસ=દેખાવ.
અંતર=મન, દીલ,
આસ=હાર, ઓળ
વિશ્વપતિ=પરમેશ્વર.
ખોળવું=ગોતવું.
ઘાટ=વિચાર
જગકર્તા=દુનિયાનો બ-
નાવનાર (પરમેશ્વર)

પાઠ ૧૧૭

શ્વાસ=દમ, જીવ
નાડી=રગ, નસ
બફારો=ધામ
વીંજણો=પંખો
જીવ=આત્મા
વા=પવન, વાયરો

પાઠ ૧૧૮

ભાન=હોંશ
ભણો=શાંખો
ઠાઠ=ભભકો
છળ=દગો, કપટ

પળી=ધોળાવાળ
કૂડી=નઠારી. ખરાબ
ઠાલો=અગથો, નકામો
આળ=તુત, વાંક
છુપાવવું=સંતાડવું.
શીખ=શીખામણ
ઠગાઈ=દગો. પ્રપંચ
ખડેલું=ભાંગીગએલું.

પાઠ ૧૧૯

શબ્દ=બોલ
વસ્તુ=જણસ, ચીજ
મહોલ્લા=શેરીઓ, પોળ
અવાજ=રાગ, સાદ

પાઠ ૧૨૦

મોગરો=એકજાતનુંફુલ
ખારાશ=ખારૂં
સુગંધ=સારીવાસ
સાધારણ=મધ્યમ
સોરમ=વાસ. સોડમ

પાઠ ૧૨૧

વાણોતર—ગુમાસ્તો
કિચરાણી=સેહેણું
પીતાંબર=રેશમીમુગટો
નુકસાન=બગાડ
રેસળીશ=રેઅડીશ

પાઠ ૧૨૨

અબરખ=ચળકતો પાતળો
જોકાચજેવોપદાર્થ
મદારી=માંકડાંરમાડનાર
મગન=રાજી, ખુશી

પાઠ ૧૨૩

ગૃહસ્થ=પૈસાદાર
નાસાનાસ=દોડદોડ
નાખુશ=નારાજી.
ઉદાસ=દિલગીર, શોચ

પાઠ ૧૨૪

સ્વર=અ, આ. ઇ, વગેરે
બારઅક્ષર
વ્યંજન=ક, ખ, વગેરે૩૪
અક્ષર
બારાખડી=બારઅક્ષરનું
પદ
તોતડા=બોબડા

પાઠ ૧૨૫

ભાન=મરત, ધ્યાન
ટેરવું=ટોચ છેડો
સ્પષ્ટ=સાફ, ચોખ્ખું.

પાઠ ૧૨૬

કાળજી=ધ્યાન, મન.
મુચરકો=કબૂલત.

ધૂરાગચિ-હ=વિસામો, સેવાનું નિશાન.

પાઠ ૧૨૭

સંભાળ=ખબર, તપાસ

હમ=રીત, હેવા.

પ્રત્યેક=એકેક, દરેક.

નિયમ=ધારો=રીત.

પાઠ ૧૨૮

લીપી=ભાષા.

બાળાબુધ્ધિ-બાળકની બોલી

બાળબોધ=શાસ્ત્રી અક્ષર

સળંગ=આખી, બધી

ધર્મપુસ્તક=ધર્મની વાતો લખેલા ગ્રંથો.

ધોરણ=રીવાજ, રીત.

જોડાક્ષર=ભેગા અક્ષર.

પાઠ ૧૨૯

મૂળાક્ષર=પેહેલા ભણવાના અક્ષર.

પાઠ ૧૩૦

ઇનામ=સરપાવ.

વિશ્વાસ=ભરોંસો.

પાઠ ૧૩૧

મુશ્કેલ=અઘરૂં, કઠણ.

ફિમેરવી=વધારવી.

જોખવું=તોળવું.

પાઠ ૧૩૨

ફેલ=ઢોંગ, કપટ.

ફેસલાની=છેતરી.

ફકીર=સાંઈ, ભોલા.

ધમકાવી=બીવરાવી.

પાઠ ૧૩૩.

ધૂતારા=ઠગારા, ઢોંગી.

ફુગ્ગો=ફઈનો વર.

પાઠ ૧૩૪.

ભાળ્યો=દીઠો, જોયો.

ભાળું=કપટ વગરનું

ખળ=ઠગ, લુચ્ચું.

લક્ષણ=ટેવ, હેવા.

પાઠ ૧૩૫

છેલ્લે=છેવટે

તરેહના=જાતના.

ફેર=જુદાઇ.

પુસ્તક=ગ્રંથ

સમાપ્ત.

ડીક્ટેશન.

अल्पा અલ્પા	**स्नेह** સ્નેહ.	**इंडु** ઇંડુ.
नित्ये નિત્યે	**विद्या** વિદ્યા.	**वस्तु** વસ્તુ.
शिक्षा શિક્ષા,	**पर्व** પર્વ.	**धान्य** ધાન્ય.
रस्तो રસ્તો.	**छेल्ली** છેલ્લી.	**सर्वे** સર્વે.
मार्ग માર્ગ.	**सुदल** સુદલ.	**पृथ्वी** પૃથ્વી.
प्राण પ્રાણ.		

प्रेम પ્રેમ.
भाग्य ભાગ્ય.
रड्युं રડ્યું.
पदार्थ પદાર્થ.
निराश નિરાશ.
स्वच्छ સ્વચ્છ.
प्रार्थना પ્રાર્થના.
विशेष વિશેષ.
प्रसंग પ્રસંગ.
नीसर्या નીસર્યા.
बुट्टा બુટ્ટા.
मनुष्य મનુષ્ય.
कृपाळ કૃપાળ.
नक्कर નક્કર,
निर्दय નિર્દય.
विश्व વિશ્વ.
क्रोड ક્રોડ.
किल्ला કિલ્લા.
चित्र ચિત્ર.
प्रवाही પ્રવાહી.

जुक्ति જુક્તિ.
वैतरुं વૈતરું.
न्याल ન્યાલ.
तुच्छ તુચ્છ.
मच्छर મચ્છર.
कोष्टक કોષ્ટક.
दरिओ દરિઓ
निंदे નિંદે.
मंदिर મંદિર.
क्लेश ક્લેશ.
मध्यम મધ્યમ.
पुष्कळ પુષ્કળ.
सिंह સિંહ.
ऊंदर ઊંદર.
गर्जना ગર્જના.
दुश्मन દુશ્મન.
भट्ठी ભઠ્ઠી.
बिंब બિંબ.
बंदूक બંદૂક.

दर्पण દર્પણ.
चंद्रमा ચંદ્રમા.
अंग्रेजी અંગ્રેજી.
ग्रह ગ્રહ,
शक्ति શક્તિ.
श्वास શ્વાસ.
स्वाद સ્વાદ.
मिनिट મિનિટ.
ईश्वर ઈશ્વર.
स्वर સ્વર.
व्यंजन વ્યંજન.
स्पष्ट સ્પષ્ટ.
वाक्य વાક્ય.
विचार्युं વિચાર્યું.
उच्चार ઉચ્ચાર.
सूरज સૂરજ.
शुद्ध શુદ્ધ.
बुद्धि બુદ્ધિ.
दक्षिणी દક્ષિણી.
गृहस्थ ગૃહસ્થ.

अनुस्वार અનુસ્વાર.
पडपूछ પડપૂછ.
स्वभाव સ્વભાવ.
जवले જવલે.
चोख्खाई ચોખ્ખાઈ.
लुच्चाइ લુચ્ચાઈ.
चतुराई ચતુરાઈ.
सज्जन સજ્જન.
वटेमार्गु વટેમાર્ગુ.
विख्यात વિખ્યાત.
आशिष આશિષ.
छजुं છજું.
भूपति ભૂપતિ.
सामर्थ्य સામર્થ્ય.
वनस्पति વનસ્પતિ.
कांतीलोढुं કાંતીલોઢું.
करकुरीआं કરકુરીઆં
सर्वव्यापक સર્વવ્યાપક.
विश्वपति વિશ્વપતિ.

जगकर्त्ता જગકર્તા.
परमेश्वर પરમેશ્વર.
मुळाक्षर મૂળાક્ષર,
धर्म पुस्तक ધર્મ પુસ્તક.
विरामचिन्ह વિરામચિન્હ.
जोडक्षरा જોડાક્ષર.
अभिमान અભિમાન,
चित्रामण ચિત્રામણ.
पस्तावो પસ્તાવો.
विलायत વિલાયત.
भर्यां ભર્યાં.
बच्चां બચ્ચાં.
चप्पु ચપ્પુ.
धणाव्युं ધણાવ્યું.
शेखसल्ली શેખસલ્લી.
जगन्नाथी જગન્નાથી.
जोडाक्षर જોડાક્ષર.
हुंठवावुं હુંઠવાવું.
अज्ञानी અજ્ઞાની.

कल्लोल કલ્લોલ.
निशानी નિશાની.
निशाळ નિશાળ.
संग्रह સંગ્રહ.
पुण्य પુણ્ય.
रुपिआ રૂપિઆ.
कविता કવિતા.
प्रधान પ્રધાન.
वआडया આવડ્યા.
अर्थ અર્થ.
तुराश તુરાશ.
सिंधु સિંધુ.
रैयत રૈયત.
मालिक માલિક.
पुरुष પુરૂષ.
लिपि લિપિ.
मात्रा માત્રા.
निरांते નિરાંતે.
विश्व વિશ્વ.
गम्युं ગમ્યું.
गुण ગુણ.

झांप ઝાંપ.	नांख्यो નાંખ્યો.	मान्युं માન્યું.
लाग्यो લાગ્યો.	टहुके ટ.	चित्त ચિત્ત.
पछयं પૂછયું.	जकी જકી.	मंडया મંડયા.
बोल्ये બોલ્યો.	फाव्यो ફાવ્યો.	क्यारडा ક્યારડા.
कह्युं કહ્યું.	वाळयो વાળ્યો.	इंद्रीओ ઇંદ્રીઓ.
काढ्यो કાઢયો.	डाह्यो ડાહ્યો.	

સોરાષ્ટ્ર (કાઠિઆવાડ) ની ભૂગોળ વિદ્યા.

દિશાઓ.

જે દિશામાં સૂર્ય ઉગેછે તેને પૂર્વ અથવા ઉગમણી દિશા કહેછે.

જે દિશામાં સૂર્ય આથમેછે તેને પશ્ચિમ અથવા આથમણી દિશા કહેછે.

પૂર્વ દિશા ભણી મોં કરીને ઉભા રહીએ તો ડાબાહાથ તરફ ઉત્તર દિશા ને જમણા હાથ તરફ દક્ષિણ દિશા આવેછે.

ખુણા.

ઉત્તર અને પૂર્વ દિશા વચ્ચેનો ઈશાન ખુણો. પૂર્વ ને દક્ષિણ દિશા વચ્ચેનો અગ્ની ખુણો. દક્ષિણ ને પશ્ચિમ દિશા વચ્ચેનો નૈરૂત્ય ખુણો. પશ્ચિમ ને ઉત્તર દિશા વચ્ચેનો વાયવ્ય ખુણો કહેછે.

નકશાની દિશાઓ.

નકશા ભણી મોં કરીને ઉભા રહીએ તો મથાળે ઉત્તર દિશા. નીચે દક્ષિણ દિશા. ડાબા હાથ તરફ પશ્ચિમ દિશા. ને જમણા હાથ તરફ પૂર્વ દિશા આવે છે.

સીમા—ઉત્તરે કચ્છનું રણ. પૂર્વે અમદાવાદ જીલ્લો ને ખંભાતનો અખાત, દક્ષિણે અરબી સમુદ્ર ને પશ્ચિમે આરબી સમુદ્રને કચ્છનો અખાત.

સામાન્ય વર્ણન.

સૌરાષ્ટ્ર દેશને હાલ કાઠિઆવાડ એજન્સી કહે છે. તે મોટો દ્વીપકલ્પ છે. ગાયકવાડને પોર્તુગીજના સંસ્થાનો બાદ કરતાં તેનું ક્ષેત્રફળ. ૨૩૫૦૦ ચોરસમાઈલ છે. તેની લંબાઈ પૂર્વ પશ્ચિમ ૨૦૦ માઈલ ને પહોળાઈ ઉત્તર દક્ષિણ ૧૭૦ માઈલ છે. તેમાં પચીશલાખ માણસની વસ્તી છે. તેની ઉપજ આશરે દોઢ કરોડ રૂપિયાની છે તેમાં ૪૩૬૯ગામ છે તે ગાંહે આશરે ૧૮૦ સંસ્થાન છે. આખા કાઠિઆવાડમાં પાંચ હાઈસ્કૂલ, ૧૬ અંગ્રેજી નિશાળો, ૬૨૫ ગુજરાતી નિશાળો. ૬૦ કન્યાશાળાઓ. ૫૪ નાઈટસ્કૂલો મળી કુલ ૭૬૦ નિશાળોમાં ૪૪ હજાર નિશાળીઆ ભણે છે. તે સિવાય ભાવનગરમાં સામળદાસ કોલેજ ગૌરીશંકર વેદશાળા. રાજકોટમાં રાજકુમાર કોલેજ, મેલટ્રેનિંગ કોલેજ. ફીમેલટ્રેનિંગકોલેજ ને વઢવાણ સ્ટેશનમાં ગરાસીઆસ્કૂલ છે. આખા કાઠિઆવાડમાં, વેદ, શીવ, વૈષ્ણવ, રામાનુંજ, જૈન, સ્વામીનારાયણ. ને મુસલમાની પંથપળાય છે.

કાઠિયાવાડમાં—૫૦ જાહેર પુસ્તકશાળાઓ. ૭૨ વૈદશાળાઓ ને ૧૭૫ પોસ્ટઓફીસો છે. કાઠિયાવાડમાં ૬૦૦ માઈલની પાકી સડક તે ઉપર મુસાફરી બંગલાઓ ને ધર્મશાળાઓ છે. આ ઇલાકો દ્વીપકલ્પ હોવાથી ત્યાંના બંદરેથી મોસમમાં આગબોટોઘરથી ઘણો માલ ચડે ઉતરે છે—આ એજન્સીમાં રાજકોટ, વઢવાણ, સોનગઢ ને જેતપુર છાવણી છે નીકાસ તથા ખનીજ—કપાસ, બાજરી, જુવાર,

ઘઉં, ચણા, અડદ, મઠ, મગ, ચોળા, જવ, ડાંગર, તલ, કળથી, શેરડી, બીડ, વગડાઈ તથા ઘસીઉં મીઠું, ને જોગ વગેરે પાકે છે.
આ પ્રાંતના ગીરનાર પર્વતમાંથી અબરખની ભૂકી. બરડા પર્વતમાંથી જુદી જુદી જાતના આરસપહાણ, અડદીઓ પથ્થર, લોઢું, તાંબુ. શિહોરના ડુંગરમાંથી લોઢું, ધ્રાંગધ્રા પાસેના ડુંગરમાંથી પથ્થર. ને થાન પ્રગણામાંથી કોયલાની ખાણો વગેરે નીકળે છે. આ પ્રાંતમાં ઘણા ઉંચી જાતના ઘોડા, બરડાની ભેંસો ઉત્તર દિશા તરફની ગાયો, બળદો, ઓખામંડળના સાધારણ ઉંટ ને કાઠીયાવાડ ઈલાકાના ઘેટાંની લાંબી તથા કાંગતી ઉન. વગેરે પરમુલકમાં વખણાય છે.

આ એજન્સીનો બંદોબસ્ત રાખવા સારૂ રાજકોટમાં પોલિટીકલ એજન્ટને તેમને મદદ આપવાસારૂ નીચેના પ્રાંતોમાં આસિસ્ટંટ પોલિટીકલો રહે છે.

૧ ઉત્તરે ઝાલાવાડમાં વઢવાણકાંપમાં.
૨ દક્ષિણે સોરઠપ્રાંતમાં જેતલસરમાં.
૩ પશ્ચિમે હાલારપ્રાંતમાં રાજકોટમાં.
૪ પૂર્વે ગોહિલવાડપ્રાંતમાં સોનગઢ.

મુખ્યપ્રાંતો—૧ ઝાલાવાડ. ૨ ગોહેલવાડ. ૩ ઉંડસરવૈયાવાડ. ૪ બાબરીઆવાડ. ૫ કાઠિઆવાડ. ૬ સોરઠ. ૭ બરડો. ૮ હાલાર. ૯ મચ્છુકાંઠો. ૧૦ ઓખામંડળ.

મુખ્યપર્વત—૧ ચોટીલાનો ડુંગર તે ઝાલાવાડમાં ધ્રાંગધ્રાથી હાલારમાં સરધારને કાઠિઆવાડમાં જસદણ સુધી ગએલો છે તેની શાખાઓ મદાવન તથા ઠાંગા નામે છે. તેમાંથી વઢવાણનો ભોગાવો, લીંબડીનો ભોગાવો, ફુલકા, બ્રાંભણ, મચ્છુ, કંકાવટી સુકભાદર, નીલભાદર, આજી, કાળુભાર, ઘેલો, ઉતાવળી. વગેરે નદીઓ નીકળે છે.

૨ શેત્રુંજો, તળાજાનો ડુંગર, મોરધાર, લાંબધાર એ ગોહિલ

વાડ પ્રાંતમાં આવેલા છે. શેત્રુંજામાંથી બગડ, માલણ, ધ્રોગાદી વગેરે નદીઓ નીકળે છે.

૩ ગીરનાર એ સોરઠ પ્રાંતમાં છે ને તે સર્વેથી ઉંચો છે.

૪ ગીર એ સોરઠ પ્રાંતથી બાબરીઆવાડપ્રાંત સુધી ગએલો છે. તેમાંથી શેત્રુંજી. ધાતરવડી, રાયડી, શીંગવડો, સરસ્વતી, કાંબ, હીરણ, મેંગલ, ઉંબેણ ઓઝાત વગેરે નદીઓ નીકળે છે.

૫ બરડો એ બરડાપ્રાંતથી હાલારપ્રાંત સુધી ગએલો છે તેમાંથી ઉંડ, રંગમતી, નાગમતી, ધી, આપા રાભાવતી, ગોંડલી, મોજ વગેરે નદીઓ નીકળે છે. ..

મુખ્ય બંદર—ભાવનગર, ઘોઘા, ગોપનાથ, ઝાંઝમેર, મહુવા, જાફરાબાદ, ધોધલા, દીવ, પાટણ, વેરાવળ, માંગરોળ, શીલ, માધવપુર, નવીબંદર, પોરબંદર, મીઆણી, બેટ. દ્વારકાં, સલાયા, બેડી, જોડીઆ.

મુખ્ય બેટ—બેટ, દીવ, પીરમ, શીયાળ, ને સંખોદ્ધાર.

ભૂશીર—જગતપોઈંટ. દીવ.

અખાત—૧ કચ્છનો અખાત તેને, આજી ડેમાઇ, ઊંડ, રંગમતી, નાગમતી, રાભાવતી, ધી, વગેરે નદીઓ મળે છે.

૨ ખંભાતનો અખાત તેને સુકભાદર, ઉતાવળી, કાળુભાર, શેત્રુંજી, બગડ વગેરે નદીઓ મળે છે.

મુખ્ય સમુદ્ર—આરબીસમુદ્ર તેને માલણ, ધાતરવડી, રાઈડી, મચ્છુન્દ્રી, શીંગવડો. સરસ્વતી, હીરણ, મેંગલ, વગેરે નદીઓ મળેછે.

મુખ્ય રણ—કચ્છનુંરણ તેને ફુલકા, ઉમઈ, ગોડરા, બાંભણ, મચ્છુ, ફાલ્કી, વગેરે નદીઓ મળે છે.

મુખ્ય સરોવર—નળ સરોવર તેને લીંબડીનો ભોગાવો ને વઢવાણનો ભોગાવો મળે છે.

દ્વીપકલ્પ—કાઠીઆવાડ.

પોર્તુગીજના સંસ્થાન—દીવ.

હબસીના સંસ્થાન—જાફરાબાદ.

ગાયકવાડનો મુલક—ઓખામંડળ પ્રાંત, અમરેલી, ધારી, કોડીનાર, દામનગર, ભીમકટા ને શીયાનગર પ્રગણાં છે.

જાત્રાનાં ઠેકાણાં—મૂળી, ગઢડા, ને જુનાગઢમાં સ્વામીનારાયણના ધામ છે. દ્વારકામાં રણછોડજીનું મોટું ધામ છે. શેત્રુંજાને ગીરનાર ઉપર શ્રાવકોના દેરાં છે. સોમનાથ કે પ્રભાસપાટણ સુદામાપુરી ને ભાલકા નામે દેવ સ્વર્ગ એ હીંદુ લોકોના જાત્રાના ઠેકાણાંછે. તુળશીશ્યામમાં ઉના પાણીના કુંડછે. સાયલામાં લાલાભગતનું ધામછે.

વખણાયેલી વસ્તુવાળાં શેહેર—ધ્રાંગધરાના પથ્થર તથા પથ્થરનાં વાસણ. લીંબડીના સૂડી ને ગાંડીઆ. ભાલના ઘઉં. સાયલા તથા થાનના માટીના વાસણ. વઢવાણના પથ્થર તથા સાબુ. સાવરકુંડલાના ઢોલીઆ શિહોર ને મોરબીના તાંબા પીતળનાં વાસણ. નવાનગરનું કંકુ. બાંધણી ને બંદુક તથા મોતી ને કસબ. ગોંડળનો ગોળ. ઝાલાવાડના ઝુંમણાં. કાઠીયાવાડની કાંબી ને ઘોડા. પાટડીને કુડાનું વડાગરૂં મીઠું. ધોરાજીના ધાબળા. લાઠીના ધોતીઆં. ચોરવાડનાં નાગરવેલનાં પાન. માંગરોળની સોપારી. બરડાના પથ્થર તથા ભેંસો. વસતડીનો દેશી ગજીઓ.

દવાખાનાની જગાઓ—બાલાચડી, ગોપનાથ, ઘોઘા, વેરાવળ.

રેલવે—૧ ભાવનગર, ગોંડલ, જુનાગઢ, પોરબંદર, રેલવે. ૨ મોરબી સ્ટેટ રેલવે. ૩ બોંમ્બે બરોડા રેલવેનો થોડો ભાગ.

વઢવાણ કાંપથી ભાવનગર સુધીનાં સ્ટેશનો—વઢવાણ કાંપ વઢવાણ શેહેર. લીંબડી. ચૂડા. રાણપુર. કુંડલી. બોટાદ. નીંગાળા ઉજળાવાવ. ધોળા જંકશન. સણોસરા. સોનગઢ. શિહોર. વરતેજ ગઢેચી. ભાવનગર.

ધોળાથી ધોરાજી સુધીનાં સ્ટેશનો—ધોળા. જાળીઆ. ઢસા. લાઠી. ચિતળ. લુણીધર. કુંકાવાવ ખાખરીઆ. વાવડી. જેતપુર. જેતલસર ને ધોરાજી.

જેતલસરથી વેરાવળ સુધીનાં સ્ટેશનો—જેતલસર જંકશન. ચોકી. વડાલ. જુનાગઢ. શાહપોર. લુશાલા. કેશોદ. માળીઆ. ને વેરાવળ.

ધોરાજીથી પોરબંદર સુધીનાં સ્ટેશનો—ધોરાજી સુપેડી. કોળકી- જાળીઆ. ભાયાવદર. પાનેલી. જામપુર. બાલવા. વાસજાળીઆ. શાખપુર. રાણાવાવ ને પોરબંદર એ સ્ટેશનો થવાનાં છે.

મોરબી લાઇનનાં સ્ટેશનો—વઢવાણ કાંપ. કુંડા. મૂળી. સાયલારોડ. ડોળીઆ. થાન. દલડી. વાંકાનેર, ધુવા. રફાળીઆ. ને મોરબીછે. તેની શાખા લાઇન વાંકાનેરથી રાજકોટ સુધી ઉઘડવાની છે.

બોંબે બરોડા રેલવેનાં સ્ટેશનો—વઢવાણ કાંપ. લખતર. લીલાપુર એ કાઠીયાવાડમાં છે.

નદીઓ ઉપરનાં શેહેરો.

૧ વઢવાણનો ભોગાવો એ ચોટીલા પાસેના ઠાંગાના ડુંગરમાંથી નીકળીને નળને મળેછે તેના ઉપર ચોટીલા. ડોળીઆ. મૂળી. વઢવાણ. શીઆણી ને જાંબુછે.

૨ લીંબડીનો ભોગાવો એ ચોટીલા પાસેના ડુંગરામાંથી નીકળીને નળને મળેછે મળેછે. તેના ઉપર સેજકપર. વડોદ. વરતડી. લીમડી સાઉકાને પાણશીણા છે.

૩ ફુલકા એ ચોટીલા પાસેના ડુંગરમાંથી નીકળીને કચ્છના રણને મળે છે તેના ઉપર નારીચાણા. બાવળી ને ધ્રાંગધરા છે.

૪ બાંભણ એ ચોટીલા પાસેના ડુંગરમાંથી નીકળીને કચ્છના રણને મળેછે તેના ઉપર સુસવાવ. વાટાવદર. ને ટીકર છે.

૫ મચ્છુ એ ચોટીલાના પર્વતમાંથી નીકળી કચ્છના રણને મળેછે તેના ઉપર મળીઆ, વાંકાનેર, પંચાસીઆ, મોરબી ખાનપુર, મેઘપુર, ને માળીઆ છે.

૬ કંકાવટી એ ચોટીલાના પર્વતમાંથી નીકળીને કચ્છના રણને મળેછે. તેના ઉપર કોઠ, ઢવાણા ને માલણીઆદ છે.

૭ સુકભાદર એ ચોટીલા પર્વતમાંથી નીકળીને ખંભાતના અખાતને મળેછે. તેના ઉપર રાણપુર, ને નાગનેશ છે.

૮ વાંસળ એ ચોટીલાના ડુંગરમાંથી નીકળીને લીંબડીના ભોગાવાને મળેછે. તેના ઉપર મોજીદ[illegible]ા, દરોદ, ને હડાળા છે.

૯ ઉમઈ એ ચોટીલાના ડુંગરમાંથી નીકળીને કચ્છના રણને મળેછે. તેના ઉપર સીથા, મેંથાણ, ધ્રુગઢછે.

૧૦ ગોડરા એ ચોટીલાના ડુંગરામાંથી નીકળીને કચ્છના રણને મળેછે તેના ઉપર કૂવાને કૂડાછે.

૧૧ ગોમા એ ચોટીલાના પર્વતમાંથી નીકળીને સુકભાદરને મળેછે તેના ઉપર પાળીઆદ છે.

૧૨ ઉતાવળી એ ચોટીલાના પર્વતમાંથી નીકળીને ખંભાતના અખાતને મળેછે તેના ઉપર બરવાળા છે.

૧૩ કાળુભાર એ ચોટીલાના પર્વતમાંથી નીકળીને ખંભાતના અખાતને મળેછે તેના ઉપર ઉમરાળા ને ચમારડી છે.

૧૪ ઘેલો એ ચોટીલા પર્વતમાંથી નીકળીને કાળુભારને મળેછે તેના ઉપર દરેડ, પછેગામ, ને વળા છે.

૧૫ શેત્રુંજી એ ગીરપર્વતમાંથી નીકળીને ખંભાતના અખાતને મળેછે તેના ઉપર ધારી, પાલીટાણા, ને તળાજા છે.

૧૬ માલણ એ શેત્રુંજા પર્વતમાંથી નીકળીને આરબી સમુદ્રને

મળેછે. તેના ઉપર ખુંટવડા, ગઢુવા છે.

૧૭ બગડ એ શેત્રુજા પર્વતમાંથી નીકળીને આરબી સમુદ્રને મળેછે. તેના ઉપર ડાઠા છે.

૧૮ ધાતરવડી એ ગીરના ડુંગરમાંથી નીકળીને આરબી સમુદ્રને મળેછે તેના ઉપર રાજુલા છે.

૧૯ રાયડી એ ગીરના ડુંગરમાંથી નીકળીને આરબી સમુદ્રને મળેછે તેના ઉપર નાગેશરી છે.

૨૦ નીલબાદર એ ચોટીલા પાસેના ગદાવનના ડુંગરમાંથી નીકળીને આરબી સમુદ્રને મળેછે તેના ઉપર જસદણ, આટકોટ, જેતપુર, કુતીઆણા. નવાગઢ, ગણોદ, ને નવીબંદર છે.

૨૧ રાવળ એ ગીરના ડુંગરમાંથી નીકળી આરબી સમુદ્રને મળેછે. તેના ઉપર સનખડા, સાગતેર કાંધી ને ધોકડવા છે.

૨૨ મચ્છુંદ્રી એ ગીરના ડુંગરમાંથી નીકળીને આરબી સમુદ્રને મળેછે તે ઉપર ઉના ને દેલવાડા છે.

૨૩ સીંગવટો એ ગીર પર્વતમાંથી નીકળીને આરબી સમુદ્રને મળેછે તેના ઉપર ધાંટાવડ, ને કોડીનાર છે.

૨૪ સરસ્વતી એ ગીર પર્વતમાંથી નીકળીને આરબી સમુદ્રને મળેછે તેના ઉપર બીજ, ને કાજળી છે.

૨૫ હીરણ એ ગીર પર્વતમાંથી નીકળીને આરબી સમુદ્રને મળેછે તેના ઉપર પાટણ છે.

૨૬ મેંગલ એ ગીર પર્વતમાંથી નીકળીને આરબી સમુદ્રને મળેછે તેના ઉપર માળીઆ છે.

૨૭ ઉબેણ એ ગીર પર્વતમાંથી નીકળીને ઓઝાતને મળેછે તેના ઉપર બેંસાણ, રાણપુર, ચોકી ને ગંજેવડી છે.

૨૮ ઓઝાત એ ગીર પર્વતગાંથી નીકળીને ભાદરને મળેછે તેના ઉપર વણથલી, ને બાલાગામ છે.

૨૯ મોજ એ બરડાના ડુંગરમાંથી નીકળીને ભાદરને મળેછે તેના ઉપર ઉપલેટા છે.

૩૦ ગોંડલી એ બરડાના ડુંગરમાંથી નીકળીને ભાદરને મળે છે તેના ઉપર કોટડા સાંગાણી, ને ગોંડળ.

૩૧ ધી નદી એ બરડા ડુંગરમાંથી નીકળીને કચ્છના અખાતને મળે છે તેના ઉપર ખંભાળીઆ છે.

૩૨ રાગાવતી એ બરડા ડુંગરમાંથી નીકળીને કચ્છના અખાતને મળેછે તેના ઉપર લાલપુર ને છીકારી છે.

૩૩ સોસાઈ એ બરડાડુંગરમાંથી નીકળીને રાગાવતીને મળેછે.

૩૪ રંગમતી નાગમતી એ બરડા ડુંગરમાંથી નીકળીને કચ્છના અખાતને મળે છે તે બેના સંગમ ઉપર નવાનગર છે.

૩૫ ફુંડ એ બરડા ડુંગરમાંથી નીકળીને કચ્છના અખાતને મળે છે તે ઉપર જાળીઆ અને જોડીઆ.

૩૬ આજી એ ચોટીલાના પર્વતમાંથી નીકળીને કચ્છના અખાતને મળે છે તે ઉપર સરધાર. રાજકોટ. પડધરી. બાળંભુને ઝીંઝોડું બંદરછે.

૩૭ દેમાઇ એ ચોટીલાના પર્વતમાંથી નીકળીને કચ્છના અખાતને મળેછે તે ઉપર ટંકારા. ખાનપુર. કોયલીને બેલાછે.

૧ ઝાલાવાડ.

સંસ્થાન—પહેલા વર્ગનાં—૧ ધ્રાંગધરાના રાજ કરે છે. હાલ રાજસાહેબ માનસિંહજી રાજ કરે છે.

બીજાવર્ગનાં—૧ વાંકાનેરના રાજ. ઝાલારજપૂત. હાલ રાજ સાહેબ ગગુભા રાજ કરે છે. ૨. લીંબડીના ઠાકોર. ઝાલારજપૂત. હા-

લા ઠાકોર સાહેબ જસવંતસિંહજી રાજ કરે છે. ૩ વઢવાણના ઠાકોરે ઝાલા રજપૂત ઠાકોર સાહેબ બાલસિંહજી રાજ કરે છે.

ત્રીજા વર્ગનાં—૧ લખતરના ઠાકોર ઝાલા રજપૂત. ૨. સાયલાના ઠાકોર. ઝાલા રજપૂત. ૩ ચુડાના ઠાકોર. ઝાલારજપૂત.

ચોથા વર્ગના—૧ મૂળીના ઠાકોર. પરમાર રજપૂત. ૨ બજાણાના મુસલમાન ગલેર.

પાંચમા વર્ગના—૧ વણોદના મુસલમાન. ૨ પાટડીનાં કણબી દેશાઈ.

મુખ્ય નદીઓ—વઢવાણનો ભોગાવો. લીંબડીનો ભોગાવો. ફુલકા. બાંભણ. ગમ્ભુ. સુકભાદર. કંકાવટી. વાંસળ. ગોડરા. ઉમઈ.

મુખ્ય પર્વત ચોટીલા. ઠાંગા. મહાવન. ને માંડવધાર.

મુખ્ય રણ—પાટડીનું રણ—મુખ્ય સંસ્થાન— પરછે.

મુખ્ય સરોવર—નળ સરોવર—સરકારી થાણાં—ભોઇકા. વઢવાણ કાંપ. દસાડા. વીઠલગઢ.

મુખ્ય ગામ—ધાગધરા. વાંકાનેર. લીંબડી. વઢવાણ. લખતર. સાયલા. મૂળી. ચુડા. બજાણા. વઢવાણ કાંપ. પાટડી. દસાડા. ભોઈકા. ભડકવા. ડોળીઆ. હળવદ. સીથા. થાન. નાગનેશ. ખોડુ. ઉમરડા. રામપરા. વણોદ. દુધરેજ, ઝીંઝુવાડા, વણા, તલસાણા, ખેરાળી, સરા, પાણસાણા, કડાળા, વીઠલગઢ, ખાગગોઢા, લીલાપુર, ટીકર, કોંઢ, મેથાણ, વસ્તડી, માલવણ, કુડા, તીથવા, ધુણુસર, રંગપુર, શીહાણી, જાંબુ, બળદાણા, ખારવા, નારીચાણા, દીગશર, કુકડા, વાઢાવદર, ઉવાણા, ચરાડવા, માચક, અંકેવળીઆ, મેસરીઆ. ભલગામડા, ગુંદીઆળા, વડોદ, કંથારીઆ, ભથાણ, ખંભલાવ, ગેડી, ભડવાણા. સમલા, ખાંડીઆ, દેવળીઆ, પજાલી, આદરીઆણા, મોજીદડ, દેદાદરા, ચોકડી, કરમડ, પછમ, બળોલ, મોઢવાણા, ખેરવા.

મહીકા, ફુલાડા, સાઉકા, રાજપર, મીયાપુર, જેસડા, બાવળી.

પેદાસ—કપાસ, જાર, બાજરી, ઘઉં, ચણા, કળથી, ગગ, મઠ, વડાગરૂં તથા ઘસીઉં મીઠું ને બીડ.

૨ ગોહેલવાડ.

સંસ્થાન—૨૫.

પેહેલા વર્ગના—૧ ભાવનગરના રાજા ગોહેલ રજપૂત. હાલ મહારાજા તખ્તસિંહજી રાજ કરે છે.

બીજો વર્ગ—૧ પાલીતાણાના ઠાકોર ગોહેલ રજપૂત. હાલ ઠાકોર સાહેબ માનસિંહજી રાજ કરે છે.

ત્રીજો વર્ગ—૧ વળાના ઠાકોર ગોહેલ રજપૂત.

ચોથો વર્ગ—૧ લાઠીના ઠાકોર ગોહેલ રજપૂત.

મુખ્ય નદીઓ—શેત્રુંજી, માલણ, ઘેલો, કાળુભાર, ઉતાવળી, બગડ, ધાતરવડી ને ભાવનગરની ખાડી.

મુખ્ય પર્વત—શેત્રુંજો, વાલાકગીર, તળાજાનો ડુંગર મોરધાર ને લાંગધાર.

સરકારી થાણું—સોનગઢ, ચમારડી.

ગાયકવાડના સંસ્થાન—દામનગર, શીયાનગર ને શાહાપુર.

મુખ્ય બંદર—ભાવનગર, ઘોઘા, તળાજા, ગોપનાથ, ઝાંઝમેર ને મહુવા.

મુખ્ય ગામ—ભાવનગર, પાલીટાણા, વળા, લાઠી, સિહોર, કુંડલા, મહુવા, તળાજા. બોટાદ, ગારીઆધર, ઉમરાળા, ગઢડા, ટાણા, સોનગઢ, લીંગડા, લોલીઆ, ઘોઘા, દામનગર, ગાધકડા, બાબરીઆધર, ખુંટવડા, તણુસા, પીપરાળા, ધોળા, નોંઘણવદર, શીયાનગર, નીંગાળા, શાહાપુર, ચર્તેજ, ભૂમલી, ત્રાપજ, વરલ, વડાલ, વીજપડી ડેમર, રાજુલા, ઢસા, ભાદ્રોડ, લાખણકા, મહેચ્છી, કોળીઆક. વાવ

ડી, ચમારડી, પચ્છેગામ, પરબડી, ગાંડળી. વાલુકડ, ઉગામેડી, ઢેં બીઆ, પીથળપર; ગોપનાથ, ઝાંઝમેર, બંડારીઆ, ભુરખીઆ, ખીજડીઆ, દરેડ, રામણકા, જુનાસાવર, દીઓર, વાઘનગર, આંબરડી, પીઠવડી, લાઠીદડ, ખોપાળા, સોનપરી, સરતાનપર, મોણપુર, રોહીશાળા, લુવારા, કાળાતલાવ, તુરખાવ, ટીંબી, લીંબાધાર, બાણુગડ, જાળીઆ, બોરીંગ, ગઢેચી. દુધાલા, માંડવા.

નીપજ—ઘઉં, કપાસ, જુવાર, શેરડી વગેરે.

૩ ડસરવૈયાવાડ.

સંસ્થાન—૨૩

નદીઓ—શેત્રુંજી, બગડ સરકારી થાણું–ડાઠા ચોક.

પર્વત—મોરધાર, ને લાંબધાર.

ગામ—ડાઠા, ગણધોળ ને ચોક.

નીપજ—કપાસ, ઘઉં, બાજરી, જુવાર. કઠોળ વગેરે.

૪ બાબરીયાવાડ.

સંસ્થાન—૨.

બીજાં વર્ગનાં—૧ જાફરાબાદના હબશી મુશલમાન નવાબ છે. તેમની વતી મામલતદાર કામ ચલાવે છે.

પાંચમા વર્ગનાં—૧ ડેડાણના કાઠી.

સરકારી થાણું—ડેડાણ.

નદીઓ—ધાતરડી, રાયડી, માલણ, ધોળાકી ને રૂપેણ.

પર્વત—ગીરનો થોડો ભાગ.

હબશીના સંસ્થાન—જાફરાબાદ.

બંદર—જાફરાબાદ.

ગામ—જાફરાબાદ, ડેડાણ, નાગેશરી, મીઠાપોર, મામસા, કોટડી, લોઠપર, વાંઢ, શીલ, ડુંગર, ધારાબંદર, જામકા, બાબરકોટ, ભુ

મુસાપુર, કડીયાળી, વડાલ.

નીપજ—કપાસ, શેરડી, જુવાર, બાજરી, ને કઠોળ વગેરે.

૫ કાઠિયાવાડ.

સંસ્થાન—૫૩.

ત્રીજા વર્ગના—૧ જસદણના ખાચર કાઠીરાજા.

ચોથા વર્ગના—૧ જેતપુરનાવાળા કાઠીરાજા.

નદીઓ—ભીલભાદર, ગોમા, શેત્રુંજી, મે ગાવો, સુકભાદર.

મુખ્ય પર્વત—માંડવધાર, ચોટીલા, ગઢ્વન વગેરે.

ગાયકવાડના સસ્થાન—અમરેલી, ધારી, પ્રગણાં.

સરકારી થાણાં—ચોટીલા, પાળીઆદ, બાબરા, જેતલસર, બગસરા, લાખાપાદર.

ગામ—જસદણ, જેતપુર, વસાવડ, અમરેલી, ધારી, ભીલખા, શીતળ, બગસરા, ચોટીલા, આણંદપુર, પાળીઆદ, બબરા, કોટડાપીઠા, બાગાયુબોર, સુદામડા, લાખાપાદર, ધાંધલપુર, પાટણાં, કુંદણી કાળાસર, કાળાસર, થાણુદેવળી, શેડુભાર, ખીજડીઆ, ભાડલી, ગઢીઆ, વાણીઆવદર, કુંકાવાવ, લુણી, રાણપુર, ભાડલા, માત્રાટીઆ, મોણવેલ, મેંદરડા, કગાસરા, પીપરીયા, ચાસાઆ, સાલાડા જનનાઈની દેરડી, આણીયાળી ગાળીઆણા, કાઠી. દેવળીઆ, માણાવાવ, ગરગલી, વાઘવડી, ઢોલરડા, ચરખા, મેવાસા, વાંકીયા, કરીઆણા, ફડુકા, ઈતરીયા સણોસરા, વડેરા, વાઘણીઆ, જરખીઆ, અકાળા.

નીપજ—કપાસ, ઘઉં, બાજરી, કઠોળ, શેરડી વગેરે આ પ્રાંતનાં ઘોડાં વખણાય છે.

૬ સોરઠ.

સંસ્થાન—પેહેલાવર્ગનાં—૧ જુનાગઢના નવાબ. બાબી મુસલમાન, તેમાં હાલ નવાબસાહેબ બહાદુરખાંનજી રાજ્ય કરે છે.

ત્રીજાવર્ગના—૧ બાટવાના મુસલમાન બાબી.

નદીઓ—ભાદર, ખુબ્રી, ઓઝાત, સાંબળી, હાંઝ, હીરણ, સાંભત, શીંગવડો, સુરેખા, કમુલા, સરસ્વતી, મચ્છુંદ્રી, રાવળ, મેંગળ, ને ઉંબેણ.

પર્વત—૧ ગીર ૨ ગીરનાર, તેમાં ગીરનાર આખા કાઠિયાવાડમાં સર્વથી ઉંચો છે.

બંદર—વેરાવળ, માંગરોળ, ચોરવાડ, શીલ, દીવ.

ગાયકવાડનો મુલક—કોડીનાર પરગણું.

ફીરંગીના સંસ્થાન—દીવ.

ગામ—જુનાગઢ, બાટવા, અમરાપુર, માંગરોળ, કોડીનાર, દીવ, વેરાવળ, પ્રભાસપાટણ, બીલખા, સરસાઇ. વીસાવદર, ચોરવાડ, માળીઆ, વણથલી, થાણાપીંપળી, બાલાગામ, મેંદરડા, દેલવાડા, ટીંબી ઉના, સીમર, ધોકલા, ધામળેજ, ખોરાસા, ભંડુરી. સુત્રાપાડા. કેશોદ, રાણપર, બેસાણ, મજેવડી, વડાળ. સીલ, માણાવદર, ગીદડ, ચોકી, કુતીઆણાં ભેરાઇ, નિલાખા, માણેકવાડા, જેતલસર, તોરી, નાગડી, મેંયારી, નવાગડ, અજાબ, લોએજ, વાડાસડા, લીંખુડા, સાપોર, કુકસવાડા, સણોસરા, તુળશીશ્યામ, ઘોડાસણ, મૂળદ્વારકા, કુબા, બીજ, કાંધી, ધોકડવા, સનખડા, ગુંદાળા, પાલડી. સીગર, નગીચાણા, પીઠડીરૂ, કોટડા, દાત્રાણા.

નીપજ—કપાસ, બાજરી, જુવાર, કઠોળ, સેરડી, વાંસડા વગેરે.

૭ બરડો.

સંસ્થાન—પેહેલાવર્ગનાં—૧ પોરબંદરના રાણા, જેઠવારજપૂત, તેમાં હાલ રાણા વિક્રમાજીત રાજ કરેછે.

નદીઓ—ભાદર, મેનસર, ઓઝાત, ઉંબેણ.

પર્વત—બરડો, ગોપનું શીખર, ઓસમનો.

બંદર—નવીબંદર, પોરબંદર, મીઆણી.

ગામ—પોરબંદર, નવીબંદર, માધવપુર, મીઆણી, રાણાવાવ, કંડોરણું, અડવાણું, બખરલું, બરડાચોકી, મહીવારી, છાયા, મોઢવાડા, સોઢાણા, ફટાણા, વીસાવાડા, કુંછડી, વડવાળું, બળેજ, કડછ, ગોસા, ખાંભોદર, સુલતાનપર, મોકળ, નાગકા, ઓખીરા.

પેદાશ—બાજરી, કપાસ, જુવાર, વાંસડા.

૮ હાલાર.

સંસ્થાન—૨૬

પેહેલા વર્ગનાં—૧ નવાનગર જામ જાડેજા રજપુત. તેમાં હાલ જામસાહેબ વીભાજી ... કરે છે ૨ ગોંડળના જાડેજા રજપૂત. ઠાકોર તેમાં હાલ ઠાકોર સાહેબ ભગવતસિંહજી રાજ કરેછે.

બીજા વર્ગના—૧ ધ્રોળના ઠાકોર જાડેજા રજપૂત. તેમાં હાલ ઠાકોરસાહેબ હરીસીંહજી રાજ કરેછે.

૨ રાજકોટના ઠાકોર જાડેજા રજપૂત તેમાં હાલ ઠાકોર સાહેબ બાવાજી રાજ કરેછે.

ચોથાં વર્ગનાં—૧ વીરપુરના ઠાકોર જાડેજા રજપૂત. ૨ કોટડા સાંગાણીના ઠાકોર જાડેજા રજપૂત.

પાંચમા વર્ગનાં—૧ મેંગણીના જાડેજા, ૨ ગવરીદડના જાડેજા. ૩ પાલના જાડેજા. ૪ ગઢકાના જાડેજા. ૫ જાળીઆ દેવાણીના જાડેજા રજપૂત. ૬ વસાવડના નાગર દેશાઇ ૭ કોઠારીઆના જાડેજા રજપૂત.

નદીઓ—રામાવતી, ઉંડ, આજી, ગોંડલી, ભાદર, ગલી, રંગમતી, નાગમતી, સાસોઈ, ફુલ્કી, આપા, ડેમોઇ.

પર્વત—બરડો ને ઠાંગાનો થોડો ભાગ, ચોટીલા.

બંદર—સલાયા, બેડી, ઝીંઝોડું ને જોડીઆ.

ગાયકવાડનાં—ભીમકટા પરગણું છે.

સરકારી થાણાં—રાજકોટ, આટકા, લોધીકા, મૂળીઆ.

ગામ—નવાનગર, ગોંડલ, ધ્રોળ, રાજકોટ, વીરપુર, કોટડાસાંગાણી, વસાવડ, ગવરીદડ, પાલ, મેંગણી, જાળીઆ દેવાણી, ગઢકા, કોઠારીઆ, ઉપલેટા: સુપેડી, જેતપૂર, ભાયાવદર, ઢાંક; રાણપુર મૈવાસા, લોધીકા, મૂળીલા, સલાયા, હડીઆણાં બાલંભા, ખંભાળીઆ, અરવદડ, પડધરી, આમરણ, ભીમકટા, સરધાર, ખીરસરા, કાલાવડ, છીકારી, બલાચડી, શાપુર, કુવાડવા, વડાલી, દડવા, ખોખરી, રાવળ, બાલુચડ, નીકાવા, વાજેશલી, સણોસરા, પાનેલી; ગણોદ, કંડોરણા, બારા, પડાણા, બેડીબંદર, આટકોટ, ગુંદાળ, લક્ષ્મીપુર, બાબીવીઆ, સરસાઈ, અમરાપુર. રાણ, જાંબુડા, મોટીમારડ, ખરેડી, વાવડી, નેકનામ, ભાડવા, રાજપરા, સુલતાનપર, કોટડાના થાણી, ભલસાણા, ગુંદા, મેખાટીંબા, બાટીઆ, ધુમલી, આણંદપર, કાળીથડ, ફલાળા, ચીત્રાવડ, ગોમટા, લાંબા, મોટીગોપ, વડાળાશેકવાળું, કોલકી, રામોદ, મોવીઆ, હડમતીઆ, બળધોઈ, ધુડસીઆ, ધુનારપર, મોરઝર, શીંગણી, ખાંભા, ઘોઘાવદર, માડણ, કુંડલા, પાંચદેવડા, નપાણીખીજડીઆ.

નીપજ—કપાસ, કઠોળ, ઘઉં બાજરી, જુવાર, શેરડી વગેરે.

૯ મચ્છુકાંઠો.

સંસ્થાન—પેહેલાવર્ગનાં—૧ મોરબીના ઠાકોર જાડેજા રજપૂત, તેમાં હાલ ઠાકોરસાહેબ વાઘજી રાજ કરે છે, ચોથાવર્ગનાં—૧ માળીઆના ઠાકોર જાડેજા રજપૂત.

નદીઓ—મચ્છુ, ઘોડાધ્રોઈ, ડેમી.

પર્વત—ઠાંગાનો થોડો ભાગ.

બંદર—વવાણીઆ બંદર.

સરકારી થાણાં—માળીઆ.

ગામ—મોરબી, માળીઆ, વવાણીઆ, ખાનપુર, ટંકારા, વાંધપર, ઝીંકીયાળી, પાનેલી, બેલા, મેઘપુર, ગાળા, ધુંટુ, બગથળા, માણેકવાડા, પંચાસર, કુંભારીઆ. ચુંગણી, જેતપુર, ચકમપર, મોરીગદાળ, દહીંસરા, દેરાળું આંગરડી, ઘાટીલા, આંધોઇ વાવડી સરવડ.

પેદાશ—કપાસ, જુવાર, અડદ. વગેરે.

૧૦ ઓખા મંડળ.

આ પ્રાંત ગાયકવાડ સરકારને તાબે છે.

સંસ્થાન—દ્વારકાં.

બંદર—દ્વારકા. બેટ

નદીઓ—ગોમતી.

ગામ—દ્વારકાં, બેટ, આરંભડા, વરવાળાં, કચ્છીગઢ, પોશીતરૂ, મીઠાપુર, મઢી ગોમતી, સંખોદ્ધાર, ગોપી, વસાઇ.

પેદાશ—કઠોળ, જુવાર, બાજરી, વગેરે.

રાજ્યના અખત્યાર.

પેહેલા વર્ગનાં—૧ જુનાગઢ, ૨ ભાવનગર, ૩ નવાનગર, ૪ પોરબંદર, ૫ ધ્રાંગધ્રા, ૬ મોરબી, ૭ ગોંડળ. આ સંસ્થાનોને દીવાની ફોજદારી કામમાં કુલ અખત્યાર છે તેમાં અંગ્રેજી નિશાળો, ગુજરાતી નિશાળો પોસ્ટ ઓફીસો. પુસ્તક શાળાઓ. કન્યાશાળાઓ ને ઘણે ઠેકાણે તારઓફીસો છે.

બીજા વર્ગના—૧ વાંકાનેર, ૨ પાલીતાણા, ૩ ધ્રાળ, ૪ લીંબડી, ૫ રાજકોટ, ૬ વઢવાણ, ૭ જાફરાબાદ. એ સંસ્થાનોને દીવાની કામમાં કુલ ને ફોજદારી કામમાં પોલીટીક એજંટની મંજુરીથી મરણની શિક્ષા કરી શકેછે.

તેમાં સરકારી ગુજરાતી નિશાળો. કન્યાશાળાઓ, પોસ્ટ ઓફીસો

ઈસ્પીતાલો, ને ઘણે ઠેકાણે તારઓફીસો, ને અંગ્રેજી નિશાળો છે.

ત્રીજા વર્ગનાં—૧ વળા, ૨ લખતર, ૩ બાંટવા, ૪ જસદણ, ૫ સાયલા, ૬ ચૂડા. એ સંસ્થાનો ને ફોજદારી કામમાં સાત વર્ષની કેદ ને દશહજાર રૂપિઆ સુધી દંડની શિક્ષા ને દીવાની કામમાં વીશ હજાર રૂપિઆના દવા ચુકવી શકેછે; તેમાં પોસ્ટ ઓફીસો, ગુજરાતી નિશાળો, કન્યાશાળાઓ, દવાશાળાઓ, પુસ્તક શાળાઓ છે.

ચોથા વર્ગનાં—૧ મૂળી, ૨ લાઠી, ૩ બજાણા, ૪ વીરપુર, ૫ કોટડા, સાંગાણી, ૬ માળીઆ, ૭ જેતપુર. એ સંસ્થાનો ને ફોજદારી કામમાં ત્રણ વર્ષ સુધીની કેદ ને પાંચ હજાર રૂપિઆ દંડની શિક્ષા ને દીવાની કામમાં દશ હજાર રૂપિઆના દવા ફેસલ કરી શકેછે. તેમાં ગુજરાતી નિશાળો ને કેટલેક ઠેકાણે કન્યાશાળાઓ તથા પોસ્ટ ઓફીસો ને દવાશાળાઓ. છે.

પાંચમા વર્ગનાં—૧ મેંગણી, ૨ ગવરીદડ, ૩ પાલ. ૪ ગઢકા, ૫ જાળીઆ દેવાણી, ૬ વસાવડ, ૭ ડેડાણ, ૮ વણોદ, ૯ પારડી, ૧૦ કોઠારીઆ. એ સંસ્થાનો ને ફોજદારી કામમાં બે વરસની કેદ ને બે હજાર રૂપિઆ દંડની શિક્ષા ને દીવાની કામમાં પાંચ હજાર સુધીના દવા ફેસલ કરી શકે છે તેમાં ગુજરાતી નિશાળો છે.

વ્યાખ્યાઓ—ચારે બાજુએ પાણી હોય ને વચ્ચે જમીન હોય તેને બેટ અથવા દ્વીપ કહે છે.

ત્રણ બાજુએ પાણી તથા એક બાજુએ જમીનથી વીંટળાએલા ભાગને દ્વીપકલ્પ કહે છે.

જમીનની જે અણી લાંબી થઈને સમુદ્રમાં ગયેલી હોય તેને ભૂશીર કહે છે.

જમીનના થોડા ઉંચા ભાગને ડુંગર કહે છે ને વધારે ઉંચા ભાગને પર્વત કે પહાડ કહે છે.

પૃથ્વી ઉપર જે પાણીનો મોટો ભાગ હોય તેને દરિઓ કે સમુદ્ર કહે છે ને તેથી વધારે મોટા ભાગને મહાસાગર કહે છે.

પાણીની અણી લાંબી થઇ જમીનમાં ગયેલી હોય તેને અખાત કહે છે. જમીનથી વીંટળાએલા પાણીના ભાગને તળાવ ને તેથી મોટા ભાગને સરોવર કહે છે.

પર્વત કે તળાવમાંથી મીઠા પાણીનો પ્રવાહ નીકળી ઢળતી જગ્યામાં થઇ સમુદ્રને મળે તેને નદી કહે છે.

ગામ–ધ્રોળ; ગારીઆધર; મેંગણી; મેંદરડા; સરવાળ મોણપુર; કેશોદ; જસદણ; રામપરા; માળીઆ; લીલીઆ; બંકુરી; મુંઝીઓસ-ણ; પાલ; વરતાળુ; ખેડુ; થાણાપીપળી; ગણોદવાડા; ગઢડા; મૂળી; બાલાચડી; લાઠી; ગોંડળ; મેંદા; વાઘલપુર; વડાલ; ગઢીઆ; દામનગર; મેવાસા; થાન; વીરપુર; વણથલી; પાલીતાણા; લાખાપાદર; વીસાવદર; ધારી; સરગાઈ; નોંધણવદર; બજાણા; ખોખરી; લાલપુર; વાંકાનેર; પાટડી; કોટડાપીઠા; નીંગાળા; સુદામડા; બાળદાણા; આમરણ; ગીદડ; દડવા; બાબરા; બોટાદ; તળાજા; રાજુલા; ગારણી, વેરાવળ; ગોપનાથ; ભાડલા; ઝીંઝુવાડા; કોડીનાર; મેંગણી; બાટીઆ; ટાણા; ચૂડા; પાનેલી; લીંબડી; અમરેલી; બીલખા; શીલ; બડલી; માધવપુર; વવાણીઆ; સાયલા; ચોરવાડ કોટડાસાંગાણી; લોધીકા; ખંભાલીઆ; બોટાદ; કુંડલા; મીઆણી; ગઢકા; ચોટીલા; હડાળા; જામકંડોરણા; અગરાપુર; તણસા; રાણપુર, હળવદ; દસાડા; ભાડવા; ભાણવાડ; ખીરસરા; ગુરગઢ; જુનાગઢ; કુતાડવા; ભાવનગર; ધ્રાફા; ચીતળ; ધુળકોટ; દુધરેજ; પાળીઆદ; જાફરાબાદ; સુપેડી- હડીઆણા; જેતપુર; બગસરા; ગણોદ; ગાધકડા; શાહપુર; બાલાગામ; લુણસર; તલસાણા; ઉપલેટા; સરપદડ; સરા; ખુંટવડા; નાગબંદર; જોધપુર; પડધરી; ઝીંઝોડું; દેલવાડા; સલાયા; મઇઆરી; લુણી, ખોરાસા; વણા; ભયાવદર; નાગનેશ; મહુવા; કાલાવડ; ધોળા; વઢવાણ; મંજેવડી; બખરલું; દ્વારકાં; રાજકોટ; સરધાર; વણોદ; હાટીનામાળી-

આ; છાયા; ઢાંક, નેકનામ; આણંદપુર; મહીકા; પાણસીણા; વરવાળું
રંગપુર; ટંકારા; નવાનગર; રાણાવાવ; મોણવેલ; માંગરોળ; વડવાળું
પીરમ; દાઠા; બગસરા; ડુંગર; દીવ; ડોળીઆ; પોરબંદર; પાટણ;
ચોક; ભીકારી, લખતર; લાલીપુર; ખાનપુર; જાળીઆ; અડવાણું સિ-
ગર; ધાંધલપુર; આટકોટ; શિહોર; ઉગરાળા; ભીમકટા; સીયા; સા
વરકુંડલા; ગોપનાથ.

ગામ.સ-શેત્રુંજી ...નાં બાલનું શું વખાણાય છે. લીંબડી પો-
રબંદરથી કઇ દિશામાં હિંદુલોકનાં જાત્રાના ઠેકાણાં. સિગરથી વ-
ણોદ. ગીરનાર શું છે ... ક્યાં છે. વઢવાણથી રાજકોટ. નીલસાગર
ઉપરનાં ગામ. ટાણાથી ... વેરાવળથી અમરેલી. ...થી
ધારી. ટાંગા શું છે. કાઠીયાવાડના ... ગોંડળ... મૂળી. સાન-
ગઢથી નવાનગર. શ્રાવક લોકનાં દેરાં ક્યાં છે. ખંભાળીઆથી ધોરાજી.
આજી ઉપરના ગામ. રણ બોલો. નળ શું છે ને ક્યાં છે. દાઠાથી
ગારીઆધર. સ્વામીનારાયણનાં ધામ. હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં. વઢવા-
ણના ભોગાવા ઉપરનાં ગામ રાણાવાવથી ધોધા. નવી બંદરથી ચૂડા.
ઓઝાત ઉપરનાં ગામ. શિહોરનું શું વખાણાય છે. ધોરાજીનું શું
વખાણાય છે. માલણ ઉપરનાં ગામ. લાલપુરથી બગસરા. સોરઠના
પહેલા વર્ગનાં રાજ્ય. સુખભાદર તથા ઉંડ ઉપરના ગામ બોલો. અખા-
ત બોલો. ચોરવાડ તથા લીંબડીનું શું વખાણાય છે. સુદામડાથી મી-
આણી. ગોહીલવાડનાં બીજાં વર્ગનાં રાજ્ય બોલો. ગાયકવાડનો મુલ-
ક બોલો. કાઠીયાવાડ પ્રાંતના સરકારી થાણાં બોલો. હાલારના પેહે-
વર્ગનાં રાજ્ય બતાવો. ફીરંગીનો મુલક. સોરઠનાં બંદર બતાવો.
આરબી સમુદ્રને મળનારી નદીઓ બોલો. કાંપથી ભાવનગર સુધીનાં
સ્ટેશનો બતાવો. ગીરપર્વતમાંથી નીકળનારી નદીઓ બોલો. હબશી;
નો મુલક. ઝાલાવાડનાં બીજાં વર્ગનાં રાજ્ય બતાવો—હાલારની તથા
ગોહિલવાડની નદીઓ.

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

આ ચોપડીની સામટી નકલો રાખનારને સેંકડે પચીશ ટકા મુજબ કમીશન આપવામાં આવશે. પોસ્ટેજ જુદું પડશે. પણ પૈસા પહેલા મોકલ્યા વિના કમીશન મળશે નહીં. વધુ ખુલાસા માટે ડબલ કાર્ડથી ખબર મંગાવી લેવી.

અમારી તરફથી નિશાળમાં ચાલતી તમામ ચોપડીઓ તથા શેઠ આદરજીવાળી છાપી બુકો હિંદના ઈતિહાસનો મુખ્તેસર હેવાલ વ્યવહારોપયોગી નિબંધ, નૂતન પિંગળની નગર, જ્યોતિર્વિદ્યાનું હિન્નહિક. વર્ષફળ પ્રકાશ વગેરે ચોપડીઓ પહેલા પૈસા મોકલ્યાથી વાજબી કમીશને મોકલવામાં આવશે. ખુલાસા માટે ટીકટ બીડવી.

ઠે. ગોલેતરપા
અથવા પોસ્ટ ઑફીસ
સામે.

ગૌરીશંકર વિ. ઓઘડ રાવળ.
લીંબડી—કાઠિયાવાડ.